ОВИД

ЛИПЕНЬ
JULY
РІК IX

1958
Ч. 6 (95)

Ціна 40 ц.

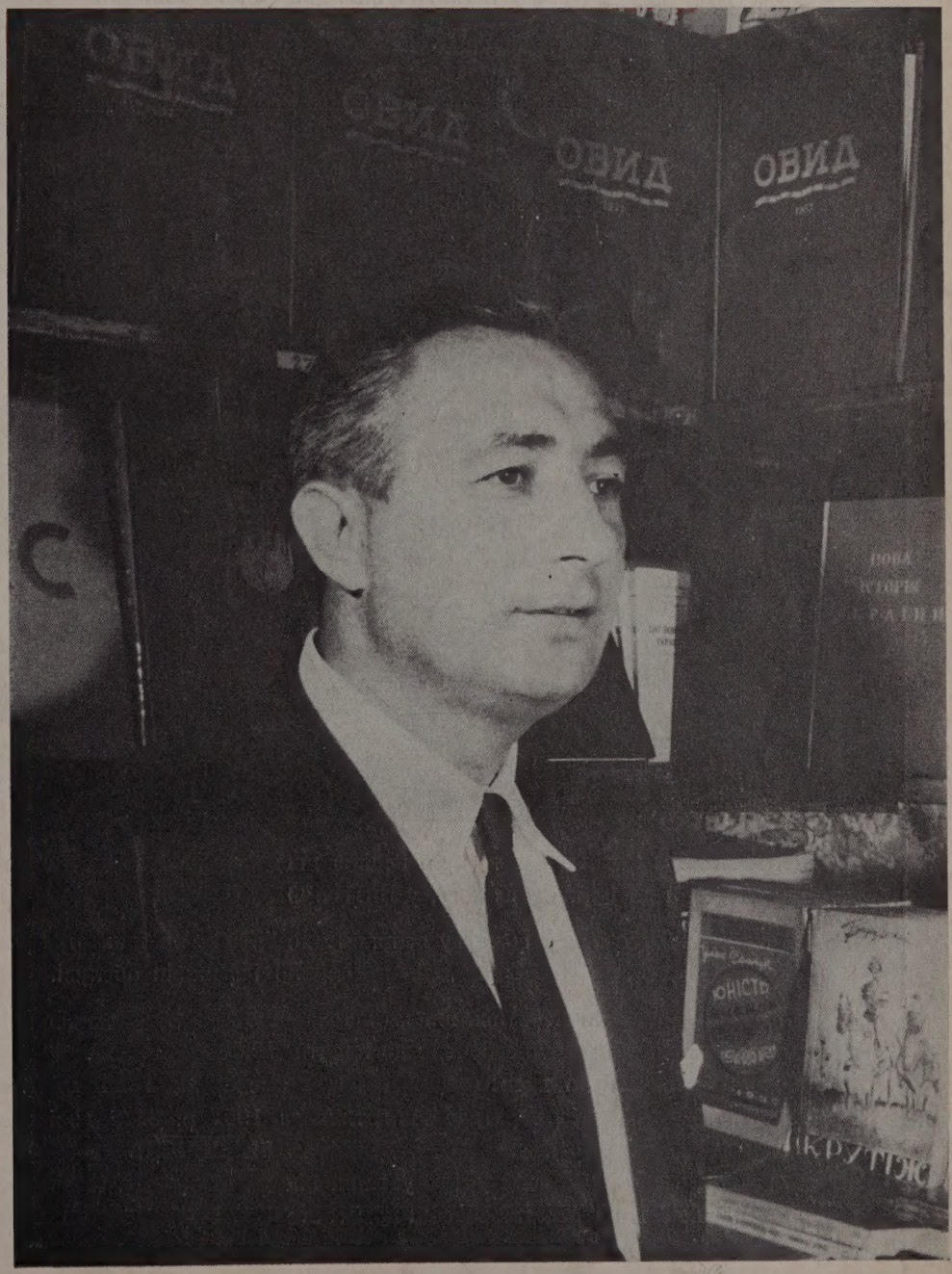

Український кооперативний рух уважає за добре все те, що скріплює націю, як самостійну етнічну цілість серед других народів.

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

„САМОПОМІЧ“

2351 W. CHICAGO AVE CHICAGO 22, ILLINOIS.
Телефон: HU.9-0520

ПРИЙМАЄ ВКЛАДКИ Й ДАЄ ПОЗИЧКИ

ГОДИНИ ПРАЦІ: Кожного дня (крім неділі) від понеділка до п'ятниці від години 9-ої до 2-ої, в суботу від 10-ої до 1-ої, крім цього, у ВІВТОРОК і П'ЯТНИЦЮ від години 6.30 до 8.30 увечорі.

Розвій свій завдячує в першу чергу великому довір'ю Української Громади, що його здобула собі завдяки солідній і фаховій обслузі.

Кооператива виплатила за 1956 р. 3½% дивіденди.

Кожне ощадностеве конто забезпечене до висоти $10.000 in Credit Union Share Guaranty Corp.
Позички забезпечені до висоти $10.000 in Credit Union National Association

Кооператива виплатила за 1957 р. 3½ дивіденди.

ВСІ РОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ

на авта, доми, меблі, домашнє устаткування, від заразливих і звичайних недуг, **нещасливих випадків і т. п. Помагаючи собі помагаєте** рівночасно **Українській Громаді.**

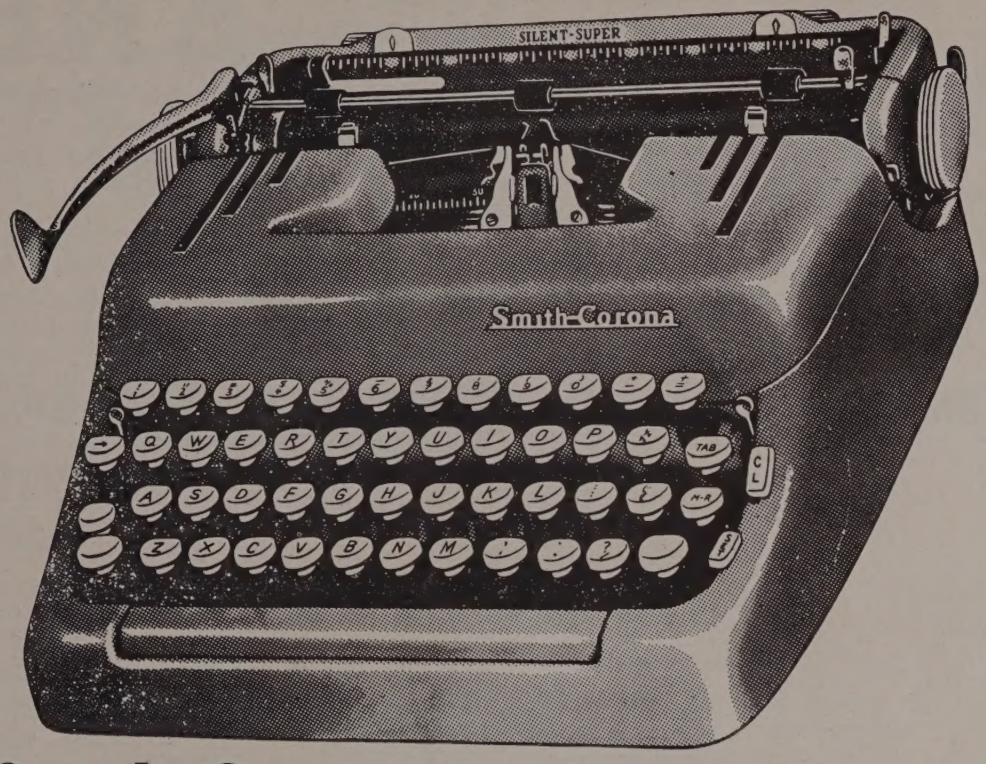

Smith Corona

Portable Typewriter

SILENT — SUPER — STERLING — CLIPER — SKYRITER

AUTORIZED DEALER:

MYKOLA DENYSIUK

2228 W. CHICAGO Ave. CHICAGO 22, ILL., USA

Маємо в продажу англійські, українські та в усіх інших мовах

МАШИНИ ДО ПИСАННЯ

найкращої американської продукції у великому виборі — по низьких, приступних цінах, на догідні сплати, без дораховування відсотків.

Приймаємо позамісцеві замовлення і висилаємо машини до писання до всіх стейтів ЗДА та до інших країн.

Якщо хочете придбати собі або Вашим рідним доброякісну та ще й із фабричною ґарантією машину до писання, звертайтеся до нас особисто, письмово або телефонічно, а ми обслужимо Вас скоро й догідно.

НАЙВАЖНІШИМ нашим ділом є
СЛУЖБА ДЛЯ ДОБРА ГРОМАДИ

Коли призадумуєшся над тим, де складати свої тяжко запрацьовані гроші так, щоб вони були в певних руках, щоб у разі потреби можна їх кожночасно вибрати, а й ще щоб приносили прибуток, то пам'ятай

місцем для твоїх ощадностей є

НАЙБІЛЬША УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЦЯ

The Parma Savings Co.

в Клівленді, Огайо

Кожне конто обезпечене на $ 10.000.00

Платимо 3½ % на ощадності.

Приймаємо ощадності ПОШТОЮ з усіх сторін.

Кожна поштова скринька — це ВХІД до PARMA SAVINGS Co.
Звертайтеся до нас по інформації, як ЛЕГКО щадити через пошту.
Для Вашої вигоди даємо заадресовані коверти й оплачуємо пересилку

НАШІ ПОСЛУГИ

Ощадностеві вклади — Позички на купно, будову й направу домів — Різдвяний клюб — Заграничні грошеві перекази до всіх країн світу — Money order — Подорожні чеки — Sefe Deposit Boxes — Sale and Redemption of U.S. Savings Bonds — Вплати нателефон, газ, електрику і так дальше.

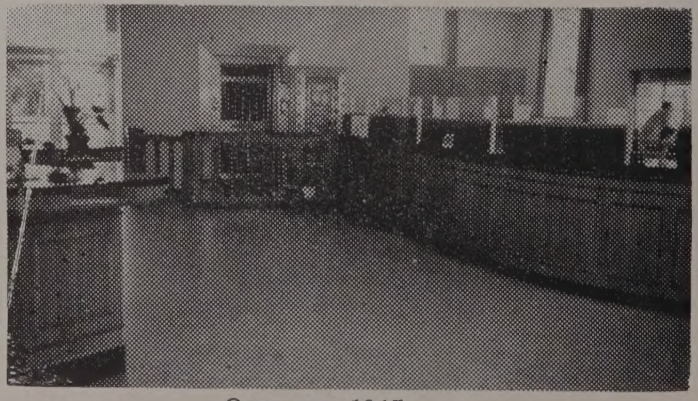

FEDERAL HOME LOAN BANK SYSTEM MEMBER

FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION INSURED SAFETY OF YOUR SAVINGS UP TO $10,000

Основана 1915 року

Член Федерального Банку

Член Федеральної Асекураційної Аґенції

Централя
5839 Ridge Road Cleveland 29 (Parma), Ohio
Tel.: TUxedo 4-8700

Філія (Ukrainian Office)
2190 Proffesor St. Cleveland 13, Ohio
Tel.: PRospect 1-3627

То невсеодно ДЕ складати ощадності

ОВИД

OVID

The Monthly Newsmagazine

No. 6, July, 1958

EDITOR
Mykola Denysiuk

PUBLISHER
Mykola Denysiuk Publishing Co.
2228 W. Chicago Ave.
Chicago 22, Iillnois, USA.
Tel. EVerglade 4-3868

Branches:
6 Churchill Ave.
Toronto 3, Ont., Canada
c. Santo Tome 4000
Buenos Aires, Argentina

Representatives:
Australia
Fokshan Library & Book Supply
1 Barvon St.
Glenroy W. 9. Vic.

England
Ukrainian Booksellers
49, Linden Gardens
London W. 2.

Belgium
Ihnat Stachij
Esneux en Iiege

Second-class mail privileges autorized at Chicago, Illinois

Authorized as Second-class mail, Post Office Dept., Ottawa

Composition by T. Olschansky

Printed by The Alliance Press
1130 N. Ashland Avenue
Chicago 22, Illinois — U.S.A.

All rights reserved under International and Pan-American Copyright Conventions

Subscription $ 4.00 yearly

Видає й редагує
Микола Денисюк

Мовний редактор Ст. Риндик

Статті, підписані повним іменем або ініціялами, не обов'язково висловлюють думку редакції.

Всі права застережені

Річна передплата:

Австралія і Англія — шіл.	**30.—**
Аргентина — арг. песів	**60.—**
Бразилія — круйзерів	**120.—**
Німеччина — ДМ.	**10.—**
Франція — фр. фр.	**800.—**
ЗДА, Канада і ін. — дол.	**4.—**

ЗМІСТ

М. Денисюк — **Д-р Олександер Сас-Яворський** 4
О. Сас-Яворський — **Оборона правди** 5
Т. Курпіта — **Із циклу «Полудне»** (поезії) 8
Мих. Ситник — **Із книги «Цвіт папороті»** (поезії) 8
О. Бабій — **«Русалка Дністрова»** 9
А. Галан — **З води на міст** 13
О. — **«Українські мости» в Америці** 16
Я. Рудницький — **«Українське Шекспірівське Товариство»** 20
О. Копач — **Наталена Королева** 21
М. Овчаренко — **Новий роман І. Багряного** 25
Д. Левицька — **Нова градуація «кум ляуде»** 30
В. Буженко — **У Фіренце (Фльоренція)** 31
Л. Вітошинська — **На Монмартрі** 33
Р. Турянська — **Вишивала я всю нічку** 35

На обкладинці: д-р Олександер Сас-Яворський, чемпіон знання американської історії, у редакції «Овиду». (Фото: Р. Лаврів)

ГОСТІ НАШОГО ВИДАВНИЦТВА

Знову з приємністю віднотовуємо з пропам'ятної книги нашого видавництва визначних, гостей що нас відвідали від появи травневого числа «Овиду», що в ньому була подібна нотатка. В останньому часі нашими гостями були (подаємо в хронолотічному порядку до часу замкнення цього числа): Ярослав Стецько (Член Проводу ЗЧ ОУН і Голова АБН), інж. Іван Попович (Голова Об'єднання Світової Федерації Українських Робітників із Парижу), Сергій Литвиненко (Голова Українського Літературно-Мистецького Клюбу в Нью-Йорку), д-р Ярослав Геник-Березовський із дружиною д-р Дарією Березовською (наші приятелі з Краю, а тепер лікарі в Гемілтоні в Канаді), о. Володимир Лучків, о. Дмитро Шевчук, о. Іван Іванчук і о. Роман Добрянський (всі чотири з Канади), Олексій Сацюк (письменник - кількалітний мовний і літературний редактор «Овиду» і книжкових видань нашого видавництва в Аргентині), Святослав Гординський (арт. маляр і поет з Нью-Йорку), проф. Юрій Бойко (Голова Незалежної Асоціяції Совєтознавців і Член Проводу ОУНс), Петро Волиняк (видавець і редактор журналу «Нові Дні», Торонто), Мирослав Самоверський (власник єдиної української гуртової філіятелістичної фірми у вільному світі з осідком у Буеонос-Айресі), д-р Олександер Сас-Яворський (відомий нашим Читачам переможець із американської телевізії), Леся Храплива (Краєва Командантка Пластунок у ЗДА і редакторка журналу «Готуйсь» з Нью-Йорку) і Таня Могильницька (секретарка Краєвої Пластової Старшини в Канаді з Торонта).

Д- О. Сас-Яворський в редакції „Овиду" з М. Денисюком (Фото: Р. Лаврів)

Д-Р САС-ЯВОРСЬКИЙ ГОСТЕМ „ОВИДУ"

Редакцію „Овиду" й наше видавництво відвідав із своєю дружиною наш приятель ще з „інсбруцьких часів" др. Олександер Сас-Яворський — відомий переможець із телевізії, чемпіон знання американської історії, за що осягнув нагороду 128.000.00 долярів.

З розмови з нашим Гостем ми довідалися багато цікавого про його „дорогу" до телевізійних виступів, про самі виступи та про їх відгомін і „наслідки".

Що „дорога" д-ра Сас-Яворського до телевізійних виступів була нелегкою, то свідчить сам факт, що він був допущений зпоміж 750.000 (сімсотп'ятдесят тисяч) зголошених, після основної перевірки та пробних іспитів із знання американської історії, при чому він зразу ж дав 95% задовільних відповідей.

Про засяг значення успіхів д-ра Сас-Яворського широкий загал українців небагато знає, а вони дуже далекойдучі. Нам не випадає говорити про успіхи нашого приятеля, користуючись голословними фразами похвал, бо про них говорять самі факти. Про це довідуємося з американської преси південних стейтів, а пресу він мав добру.

Південно-стейтові щоденники не тільки писали про його виступи з наголосом його українства, але недільні ілюстровані магазини та телевізійні програмки появлялися з його портретами на титульних сторінках, а завершенням цього були пресові коментарі з нагоди політичної дискусії д-ра Сас-Яворського з американським сенатором Ілендером.

У передовій статті цього числа „Овиду" передаємо фрагменти з цієї дискусії, що на їх підставі наші Читачі самі зуміють ствердити, що телевізійні успіхи д-ра Сас-Яворського не тільки спричинилися до „популяризації українського імени", але вони відкрили йому можливості до активної політичної дії, що він консеквентно переводить у життя. З нашої передової Читачі довідаються, що д-р Сас-Яворський популяризує не лише „українське ім'я" і з'ясовує політичне положення українського народу, але й популяризує також таке саме положення інших поневолених народів.

Його роботі сприяють зв'язки серед найвищих церковних та державно-політичних американських діячів (згадати б при цьому хоч те, що він має почесне горожанство десятьох найбільших міст стейту Люізіяна). Ударний критичний виступ д-ра Сас-Яворського проти американського сенатора Ілендера і то в жидівському Чоловічому Клюбі, куди він був запрошений, — це випадок покищо в нас без прецеденсу.

При цьому треба з приємністю ствердити, що д-р Сас-Яворський трактує такі виступи дуже серйозно, базуючи їх на науковій літературі та при консультації з відомими українськими науковцями.

Вітаючи д-ра Сас-Яворського з його дотеперішніми успіхами, бажаємо йому ще кращих успіхів в його особистому житті та в успішно започаткованій його діяльності. Ми певні, що ця діяльність завершиться вибором його на американського сенатора при можливій його кандидатурі 1962 року.

М. Денисюк.

На світлині в нашому видавництві (від права до ліва): О. Городиський, д-р Ол. Сас-Яворський, Н. Яворська, А. Денисюк, М. Самоверський (із Буенос-Айресу) і М. Денисюк

РІК IX., Ч. 6 (95)

ОВИД

ЛИПЕНЬ — СЕРПЕНЬ 1958

ОБОРОНА ПРАВДИ

ДИСКУСІЯ Д-РА САС-ЯВОРСЬКОГО З АМЕР. СЕНАТОРОМ ІЛЕНДЕРОМ

Американський сенатор Ейлен Ілендер відбув 1955 і 56-57 рр. дві подорожі до СССР і після того виступив із політичною промовою в Кролі, в листопаді 1957-го р., де висловився прихильно про СССР і про тамошню систему. На це зареагував д-р Сас-Яворський насамперед промовою, виголошеною в жидівському чоловічому клюбі в Лузіяні, куди був запрошений, а потім листом до самого сенатора Ілендера.

У зв'язку з цим появилися коментарі в американській пресі. З уваги на не абияке значення справи, подаємо виписки статтей із американських щоденників.

„Монрое Морнінґ Ворлд" із 23. травня 1958 р. пише в статті під назвою „Солон названий оборонцем червоного шефа":

„Учора американського сенатора Ейлена Ілендера названо „оборонцем Хрущова", а також завзятим поширювачем російських неправд.

Це зробив д-р Сас-Яворський, ветлікар українського походження з Ейбевілу, що виграв 128.000 дол. на телевізійній програмі.

Бувши запрошений до „жидівського чоловічого клюбу", д-р Яворський у своїй промові зазначив, як важливу річ, що росіяни бояться говорити правду. Цю правду сказав Яворський, а саме: Ілендер був вибраний, щоб розповісти американцям, що він бачив, але бачив він лише те, що росіяни хотіли показати йому.

Д-р Яворський згадував про подорожі Ілендера по Росії і говорив членам клюбу, що росіяни показували лише деякі місцевості й більш нічого. Д-р Яворський додав, що Ілендер грав на російську дудку і говорив тільки те, що самі росіяни хотіли б сказати. Ілендер побачив лише малу частину Росії, а, вернувшись, говорив американцям про „чудову систему", що її мають росіяни.

Д-р Сас-Яворський сказав, що Ілендер був вибраний на сенатора, щоб послужити американцям. Це ж одна з найбільших почестей цієї країни, якою можна наділити людину, а він фактично нашкодив американцям, бо засвоїв собі російську лінію.

Обожнювання Ілендером російської системи шкільництва, сільського господарства та ін. багато помогло лише росіянам.

З УКРАЇНИ

Згадуючи про „правдиве лице Росії", Яворський сказав, що він народився в західній Україні; вона тепер належить Росії. На Україні живе 40 мільйонів українців. Вони ображуються, коли їх називати росіянами. „Ми можемо помогти тим людям, — додав він, — без посилання їм зброї, амуніції, грошей або чогось подібного. Ми можемо помогти їм, коли будемо кожною мовою світу, в кожному виданні інформувати точно про те, за ким Америка стоїть. Ми можемо помогти їм і тим, що не будемо визнавати російську владу, не будемо пити вина з червоними вождями ... вина, що часто змішане з кров'ю невинних людей. Ми можемо помогти їм тим, що не будемо вірити неправді, коли вони нам говорять про „свою чудову систему".

СЛОВЕСНІ ПЕРЕПАЛКИ

Згадуючи про серію словесних перепалок (дискусій) та хотячи подати публіці правдивий образ Росії, д-р Яворський, знавець історії, що виграв 128.000 дол. на телевізійній програмі, пояснив, що Америка не може купити приятелів".

„Абдевілле Мерідіонал" з 12. червня 1958 р. після відповідного редакційного вступу видрукував виїмки з листа д-ра Ярослава Сас-Яворського до сенатора Ілендера.

„Наводимо нижче головні уривки з його листа до сенатора Ілендера:

„Придивімся ближче до тих, „миролюбивих" людей та їхнього режиму. Колишній державний секретар, Д. Ачесон , назвав російську націю

найбільш імперіялістичною нацією в історії людства впродовж останніх 500 років, але я так далеко не сягаю, беру лише сорок років тому.

Тоді вже були ті „миролюбиві" російські комуністи, що в 1918 р. здушили рух до незалежности українців, білорусів, грузинів та інших націй і силою примусили всіх з'єднатися та організувати такий величезний союз. Тоді були ті „миролюбні" російські комуністи, що в 1939 р. допомагали Гітлерові почати світову війну і поділити разом із ним Польщу. Тоді були ті „миролюбиві" російські комуністи, що в 1939 р. почали агресивну війну проти хороброї, але невеликої Фінляндії. Це ті „миролюбиві" комуністи, що в 1940 році силою приєднали Литву, Латвію та Естонію. Ці ж „миролюбиві" російські комуністи тільки постановою ОН змушені були відкликати свою армію з Ірану в 1946 році. Ці самі „миролюбиві" комуністи допомагали грецьким повстанцям під командою т.зв. генерала Маркуса в 1946-47 роках. Ці ж „миролюбиві" російські комуністи загрожували в 1946 році відірвати від Туреччини і приєднати до своїх територій провінцію Карс. Ці ж „миролюбиві" комуністи інспірували революцію в Китаї, а потім допомагали в громадянській війні, що в результаті створила дуже небезпечний стан на Далекому Сході. Вони також інспірували і підтримували війну в Індокитаї, вони здушили мадярську революцію в 1956 р. Ці ж самі комуністи тримають Европу на сході і в середньо-европейських країнах у стані неспокою та помагають у різних країнах всім тим, хто вороже наставлений проти Америки.

Сьогодні мало хто вірить у те, що Росія має щирі наміри, бо росіяни йдуть у слід за їх комуністичною біблією, а ця біблія твердить ясно, що їхньою метою є світова революція, що в її наслідку Москва має стати третім Римом.

Тут я цитую Вам дещо з їх пророчих тверджень, зроблених одним із комуністичних теоретиків — Дмитром Мануїльським, що став вождем із метою прибрати до своїх рук контролю світу в імені атеїзму й комунізму. Ось що він сказав, звернувшись у 1931 році до школи Леніна в Москві:

„Війна між комунізмом і капіталізмом неминуча. Сьогодні, однак, ми не всилі атакувати. Наш час прийде за 20-30 років; щоб перемогти, ми потребуємо факту несподіванки.

„Буржуазія, мабуть, заснула. Капіталістичні країни, дурні і в занепаді, будуть співпрацювати з нами для свого знищення. Вони скакатимуть при кожній нагоді, щоб показати себе нашими приятелями. А як їхньої оборони не стане, ми знищимо їх нашим твердим кулаком".

Кожний, хто знає історію цієї країни, знає також, що Москва була гніздом міжнародних інтриг і неспокою. Останнім прикладом цього є інспірована Москвою комуністична юрба, що заатакувала нашого заступника президента Ніксона в двох латинсько-американських державах.

Під час Вашої подорожі по Росії і Далекому Сході в 1956 році Ви назвали наших найпевніших приятелів в Азії, як ось філіпінців, китайців-націоналістів на Формозі, Південну Корею — образливими словами „кровопийці", бо вони одержали допомогу від Америки. Ці нації — наші приятелі, з ними ми можемо здобути Азію для Західньої Демократії.

В той самий час Ви закликали до більш позитивною підходу до Совєтів. Я б хотів Вам зауважити, що не може бути іншого способу позитивного підходу до Совєтів, як „ЛЕНД ЛІЗ ПОЛІСІ" під адміністрацією Ф.Д.Р., що охоронила шию Хрущовій державі, коли на Совєтів напав Гітлер. В подяку за таку допомогу Совєти послали до нашої країни групу шпигунів, що викрали секрет нашої атомової бомби і старалися зневажити нашу державу. Вони почали холодну війну, спорудили залізну завісу, відрізали нас від світових ринків, викликали економічну депресію і спад в Америці, урожайну землю звільнили для своєї інфільтрації, забльокували Берлін, щоб нас виштовхнути з тієї частини, забльокували також усю конструктивну працю.

В часі нашого перебування протягом років під натиском т.зв. „позитивного підходу" російські комуністи в останніх 12 роках втягнули під своє ярмо 800 мільйонів людей. Це образ „мирного співжиття" з російськими комуністами. Їхній похід не зможе бути зупинений силами Америки в майбутньому, якщо вона дотримуватиметься ідей „позитивного підходу", визначеного Вами.

ІНДУСТРІЯ

Тепер подивімося на прогрес у совєтсько-російській індустрії. Чи Ви застановлялись хоч на хвилину, Вельмишановний Сенаторе, що якийсь спад у Совєтах коштує інколи сотні тисяч людських істот, бо їхні досягнення є результатом суворої рабської робочої системи, що існує в цьому найбільшому сьогодні колоніяльному осередку?

Будова Біломорського каналу коштувала, приблизно, 250 тисяч людських жертв, що походили з концентраційних таборів. Думаю, що такого числа не можна навіть уявити в нашій країні, де господарська система побудована на вільній ініціятиві, тому вона в цьому відношенні не могла б конкурувати з совєтською Росією, де система залежить лише від рабської праці.

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

В 1933 році, коли комуністичний режим надто натиснув на українських хліборобів, щоб вони вступали до колгоспів, на що вони не погоджувалися, коло 7 мільйонів українців померло від штучного голоду, створеного російськими комуністами.

ШКІЛЬНА СИСТЕМА

Ваше захоплення шкільною системою в Росії, властиво, не робить на мене ніякого враження, бо це цілком від нас залежить підбадьорювати нашу молодь до студіювання. Американська шкільна система має всяку можливість учити в найліпше в світі поставлених лабораторіях і шпиталях, і це, справді, робить американців гордими, бо до американських учених, лікарів і хірургів ставляться з найбільшою увагою в усьому світі.

Далі в своїх звітах Ви допустились декількох основних помилок, а саме:

1. Ототожнення Совєтського Союзу з Росією. Совєтський Союз є союзом дванадцяти насильно об'єднаних націй з тисячолітніми культурами, традиціями, історіями і мовами, що Ви їх назвали образливим словом „діялекти". Росія — це держава, що насильством панує над усіма цими країнами.

2. Теперішнє правління Совєтського Союзу не є законним правлінням. Приходять там до влади і тримаються при ній лише насильством. Я Вас запевняю, Вельмишановний Сенаторе, що, коли б люди в усьому Совєтському Союзі мали вільну руку вибирати свою владу, вони б звільнили і зробили самостійну Україну, Білорусь, Грузію, Литву, Латвію, Естонію, Казахстан та інших, а Ваш приятель Хрущов ніколи не був би вибраний навіть на гицля.

3. При їхній теперішній владі ми не маємо найменшої можливости дістатись до безпосереднього контакту з народом.

Ваша ідея про обмін гістьми не має сенсу. Вони ніколи не дозволять звичайній людині, лікареві або звичайному туристові відвідати нашу країну. Коли б вони дозволили їм прибути сюди, чи Ви знаєте, що з ними сталося б? Вони ніколи не вернулися б додому, а залишилися б тут назавжди. Сюди можуть прибути лише ті люди, що є довіреними комуністами і що будуть твердити не те, що бачили, а те, що накаже їм червоний начальник.

Ви просили мене дати Вам пораду, як боротися з комуністами. Ось вона:

1. Осуджувати комунізм як систему політичного та економічного рабства.

2. Не треба вірити в їхню щирість, коли вони говорять про мир.

3. Ясно дати їм до зрозуміння, що вони не є законними речниками тієї чи іншої країни, бо шляхом, що привів їх до влади, було насильство.

4. Моральна підтримка усім поневоленим державам, що про них я вже згадав: Україна, Білорусь, Грузія, Литва, Латвія, Естонія, і прагнення з повною силою забезпечити їм свободу і незалежність від Росії.

5. Проголошення всіма мовами світу правди про російських комуністів та про значення їхнього сорокарічного наступу на мільйони і мільйони безневинно замучених людей, що їх єдиною провиною була любов до Бога і своєї країни.

6. Подати до уваги всьому світові, що комуністична система є соромом для двадцятого століття, і пригадати факти, що совєтська Росія після сорокарічних жорстоких експериментів над своїми власними людьми живе на найнижчих життєвих нормах. Доказом того, скільки варта комуністична система, можуть послужити сателітні держави, як Польща, Угорщина і Чехословаччина. В цих країнах, завойованих комуністами, раніше люди жили в гарних матеріяльних достатках, сьогодні кожному відомо, що там панує нужда.

7. Бути сильними й обережними проти нової російської аґресії і зустріти цю аґресію з відвагою та рішучістю.

Нарешті хотів би сказати, що я не мав жодного наміру атакувати Вашу особу. Я вважаю лише за свій обов'язок супроти цієї країни, де я знайшов щасливе життя, сказати правду про совєтсько-російський комунізм, бо він є сьогодні найнебезпечнішим ворогом для наших демократичних принципів життя.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Коли б так сталося, що Ви ще поїдете у відвідини в Совєтський Союз, то постарайтеся, щоб Вам дозволили відвідати Вінницю на Україні, де російські комуністи замордували й поховали понад 50 тисяч українських патріотів, після чого зробили гарні парки на могилах тих невинних людей. Старайтеся, щоб показали Вам Катинь, де в 1940-41 роках замордовано 12.000 польських старшин. Попросіть їх, щоб дозволили Вам відвідати сотні концентраційних таборів на Сибірі та в північній Росії, де майже 15 мільйонів людей ще й досі перебуває на рабській праці. Попросіть їх, хай дозволять Вам відвідати містечка й міста в західній Україні, в Литві, Естонії і Латвії, де знайдено сотні тисяч замордованих у червні 1941 року, коли відступала російська армія. Запитайтеся про дозвіл побачити всі тюрми, наповнені патріотами — найвищими духівниками і священиками та всіма тими, хто проти злочину.

Так, Вельмишановний Сенаторе, коли це все побачите і вернетеся, тоді зрозумієте, що Ви зробили помилку, домагаючись від мене, щоб я просив перед Вами вибачення, бо, якщо хтось має просити вибачення, то тільки Ви. Вам треба просити вибачення перед американським народом за малювання Совєтського Союзу у Ваших кольорах.

Я сказав усю правду, і так хай мені допоможе Бог, в Якого я глибоко вірю.

Я посилаю Вам для прочитання 3 книжки: Е. Гувер — „Майстер обману", єпископ Ф. Шин — „Життя варто жити" і — „Чорні вчинки Кремля" — білу книгу злочинів, заподіяних російськими комуністами.

Теодор Курпіта

ІЗ ЦИКЛУ „ПОЛУДНЕ"

СИНІЄ ДЕНЬ

Синіє день кріслатий і розлогий,
І йти кудись від себе навмання,
Але мені чужі усі дороги й
Очей ніякі зорі не манять.

У хаті ніч і темно, наче в кузні,
І впала цвіль на книги і листи,
Лиш зо стіни її сріблистий усміх,
Немов зоря над цвинтарем, блистить.

Та вийду з хати і піду з юрбою,
Що забуття забутим роздає,
Бо сам боюсь лишатися з собою
І сам себе питати, хто ти є.

ТАКА ДОБА

Степанові Букові

Така доба. Так час калічить
Серця таких, як я і Ти.
Лиш у четвер уламок стрічі
І повний тиждень самоти.

Все лябіринт. Все зов у горах
І пущі золотий пісок,
І тільки спомином про вчора
Простуємо у завтра крок.

Нема сьогодні. В тузі таєм
І в'януть скошені літа,
І марно ліку скрізь шукаєм
На власних душ живий летарґ.

Ми хворі з мрій ... І не тепер цей
Знайти нам лік, і встати з лож.
Він там, де стукав нам у серце
Пахучий перст бузків і рож.

Він там, де ночі зореструнні
І місяць, що в садах загруз,
Де процвітала наша юність
Цілунком непорочних уст.

Все інше тут. Лиш тут без зміни
Все нас палитимуть до дна
Палкі листи із України
Та зимні зорі з-за вікна.

Мих. Ситник

ІЗ КНИГИ „ЦВІТ ПАПОРОТІ"

З МОЄЇ БІОГРАФІЇ

Хата наша під солому крита
І на ґанку дикий виноград.
На подвір'ї вкопане корито,
Де вода й ряска для каченят.

Горобці цвірінькають на хмизі,
Ластівки всідаються на дріт,
Голуби воркують на карнизі,
І безжурно дивляться на світ.

Ремигає, лежачи, телиця
В загороді, плетеній з лози,
Конюшина пахне у копицях,
Що із лугу батько навозив.

На стовпці обсіли мухи глечик ...
Це — надворі. В хаті ж — духота ...
Порається мати коло печі,
І димить зіпсована плита.

Скоро з поля з батьком я приїду
(На руках пилюка й гостюки)
Мати нас покличе до обіду,
Дерев'яні нам подасть ложки ...

Що ж іще? Ага, коли вже ляжуть,
Прочитаю вірша їм обом.
Позіхнувши, батенько прокаже:
„Ну й чудак Мишко наш, єйжебо"!

Ти б нам краще з Біблії щонебудь,
Там, он знак зробив я сірником ...
Я читав, а місяць плив, як лебідь,
Мов навмисне над моїм вікном.

І у мене не було терпіння,
Бо ж надворі неповторна ніч,
А в душі нестриманість весіння
До солодких і бентежних стріч.

СЛОВО ДО ЧУЖИНИ

Привіт тобі, гостинна чужино,
Притулок смутку, захисту й спокою!
Хоч і гірке було твоє вино,
Та подане щедротною рукою.

Вже чашу туги випито до дна,
А що нема такого оп'яніння,
Щоб в серці пісня чулася весіння,
А у душі — любови глибина.

Однак, я тепло дякую тобі,
Не так за щедру, нелукаву тризну,
Як за твою науку: у журбі
Пізнати до кінця свою Вітчизну.

Привіт тобі, гостинна чужино!
За хліб і сіль спасибі, за покрівлю,
За чашу ту (що вже вз'ялася цвіллю),
Що з неї випив я гірке вино.

Олесь Бабій

„РУСАЛКА ДНІСТРОВА"

(Стодвадцять літ від її появи)

Українське населення Галичини в часах польського королівства втратило свою провідну верству — аристократію, що спольщилась. При народі залишився тільки «поп і хлоп». Але навіть деякі священики українці уважали себе, хоч може не всі, за греко-католиків польської народности і проповіді в церквах виголошували польською мовою; дома говорили теж по-польському.

У Галичині не було ані одної справді української школи; не було літератури; не раз минали десятки літ, і не появлялась друком ані одна книжка; а коли й появилась, то була вона писана мішаниною церковно-слов'янської й московської мови, для народу незрозумілої.

Інтеліґенція віддалялась від простолюддя що раз то більше, погорджувала його мовою, а тим часом селяни тягли панщизняне ярмо, працювали на дідичів поляків, не мали ніякої організації, а єдиною їх розрадою по праці, в неділі й свята, була горілка в жидівськім шинку.

Чотири століття (1340-1772) панування над нашим народом Польщі, а від другого розділу її (1772) панування тих самих поляків, лише під титулом Австрії, викривило душу українського народу, змінило галицьких русинів у рабів, що дбали тільки про хліб насущний, тремтіли перед австрійським жандармом і часто були більшими австрійськими патріотами, як українськими. Декотрі з освічених українців, як от Лисинецький і Йосиф Левицький, пробували творити українську літературу, але вони не мали такого таланту, що оживав би і збудив приспаний нарід.

Єпископ Лев Шептицький у Львові, Іван Снігурович, перемиський єпископ, і священик Іван Могильницький намагались започаткувати розвиток українського шкільництва і науки, але їх намагання, через брак підтримки з боку влади й українського населення, були тільки льокальними, епізодичними і тому безуспішними.

Витворився такий стан, що коли австрійська цісарева Марія Тереса заснувала для українців у Відні духовну семинарію «Барбареум», а цісар Йосиф Другий утворив у Львові вищу українську школу «Студіум Рутенум», а при львівськім університеті зорганізував факультет українознавства, то в тих школах довгий час не було навчання і викладів, бо не було професорів українців, ані студентів, що хотіли б українознавство викладати чи його студіювати.

І серед тієї темряви явилась велична по-

стать студента теології Маркіяна Шашкевича. У ньому злилися і втілилися найкращі прикмети галицького духовенства, що службу Богові і греко-католицькій церкві поєднували із службою народові. Не лише талант поета, але й кришталево чистий характер, милий вигляд особи, що будила любов і довір'я до себе, велике знання, начитаність, пророча віра в слушність української справи, фанатична любов до свого народу і його мови, глибока релігійність, — все це склалося на те, що Маркіян Шашкевич став у центрі тодішньої української суспільности, як духовий провідник і основоположник відродження українського письменства в Галичині.

Те відродження підготовили численні явища й чинники доби, коли наближалась «весна народів» 1848 року, що розкріпачила нації австрійської держави.

До появи «Русалки Дністрової» спричинився і вплив літературного напряму «романтизму»; його кличі «національність, оригінальність, геніяльність» знайшли відгомін і в Галичині, де інтелігенція знала німецьку мову й зачитувалась німецькою романтичною літературою. Думку про створення письменства в народній мові будили в душі теолога Шашкевича і твори східньо-українських письменників — Івана Котляревського та інших, збірники народніх пісень Михайла Максимовича та збірники чеського й сербського народнього письменства. Але головною силою, що зродила творчість і діяльність «Руської Трійці», була та сила, що зродилась на рідному грунті з давніх традицій, із споминів про колишню княжу Русь, з підсвідомих державницьких національних гонів, прагнень, туги за своїм рідним.

Маркіян Шашкевич народився 1811 року в селі Підлисся коло Золочева, в домі священика Романа Авдиковського, батька матері Маркіяна, Елисавети. Батько Маркіяна Семен був парохом у селі Княже, недалеко Підлисся. В дитинстві, в юнацькому віці Маркіян часто гостив у свого діда в Підлиссі, любив це село і потім, живучи у Львові тужив за ним та оспівав його у вірші:

«Шуми, вітре, шуми, буйний,
На ліси, на гори,
Мою журну неси думку
На підлиські двори.»

Початкову освіту Маркіян здобув у Золочеві, а потім учився в гімназії в Бережанах та у Львові. В р. 1829 майбутній поет вписався на дворічний курс філософії при львівському університеті. По скінченні того курсу студіював у духовній семинарії у Львові.

У тому часі батько майбутнього поета помер, і теолог Маркіян мусів був сам власними силами пробиватись через життя, ще й помагати матері, двом братам і двом сестрам.

Шашкевич кинувся із запалом студіювати латинську й німецьку літературу та письменство слов'янських народів. Студіюючи чеські і словацькі та сербські народні пісні, твори Йосифа Добровського, Павла Шафарика, Ганки, Вука Караджіча, поет усвідомив собі, що всі слов'янські народи, крім українців, переживають добу відродження.

Коли Шашкевич був студентом другого року теології, він уперше прочитав „Енеїду" Івана Котляревського і з намови чеського поета Яна Ковбека простудіював чеський твір „Кроледвірський рукопис" та переклав частини того твору.

В тому часі до улюблених творів теолога-поета належали „Маруся" Квітки Основ'яненка, „Думки та пісні" Метлинського, „Ластівка" Гребінки.

В році 1832 Маркіян Шашкевич і його приятелі студенти — Яків Головацький та Іван Вагилевич утворили товариство „Руська Трійця", що мало на меті працювати для народу, а саме: для розвитку української культури. Гурток членів того товариства приготовив для видання альманах „Син Руси", де Шашкевич помістив свій вірш „Слово до чтителей руського язика", що був неначе програмою „Руської Трійці":

«Дайте руки, юні други,
Серце к серцю хай припаде!
Разом, разом, хто сил має,
Гонім з Руси мряки тьмаві!»

Збірник „Син Руси" через різні перешкоди не вийшов друком, але „Руська Трійця" не знеохотилася тим і приготовила до видання другий збірник „Зоря".

В році 1835 Шашкевич виголосив на зібранні молоді „Слово до питомців", закликаючи спольщених студентів говорити по-українському і працювати для добра свого народу.

В р. 1836 Шашкевич виголосив у день свята Покрови в церкві святого Юрія у Львові першу проповідь в українській мові. За його прикладом пішли священики Микола Устиянович, Юліян Величковський, Семен Плешкевич.

Рішившись видати збірник „Зоря", „Руська трійця" вислала рукописи творів того збірника до Відня для цензури. Цензор Вартоломей Копітар вагався, чи дозволити видати „Зорю", тому вислав ті рукописи до Львова, щоб українець, професор теології Венедикт Левицький висловив свою опінію про них.

Венедикт Левицький і митрополит Михайло Левицький відповіли, що „Зоря" загострила б українсько-польські відносини, що Шашкевич повинен займатися теологією, біблією і Євангелією, а не літературою, що Шашкевич русофіл, бо свій твір підписав псевдонімом „Руслан", „Русслянд", що вірш поета Шашкевича „Згадка" має бунтарський, революційний зміст, — отже, для добра австрійської держави „Зоря" не повинна появлятись друком.

Австрійська цензура заборонила видати згаданий збірник, а крім того, поліція зробила трус у помешканні Шашкевича.

Проте теолог-поет продовжував свою працю. Він видав брошуру „Азбука і абецадло", де виступив проти вживання латинської азбу-

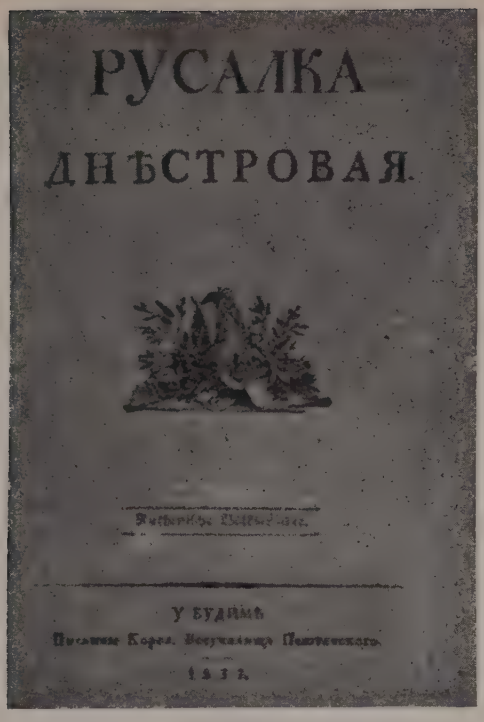

Титульна сторінка «Русалки Дністрової»

ки в шкільних книжках для українців. У тім часі Шашкевич виготовив і „Читанку" для українських шкіл, але та читанка вийшла друком аж 1850 року.

Слабий і хоровитий тілом, але сильний духом, поет не дав себе нічим застрашити і знеохотити, і, хоча цензура заборонила видати „Зорю", він рішився видати той збірник під зміненою назвою „Русалка Дністрова". Бідний теолог-поет мав тоді лише 15 австрійських корон, і вклав їх у видання збірника, а для покриття коштів друку знайшов мецената. Тим меценатом був священик, директор школи в Коломиї, о. Микола Верещинський, що, як український патріот, пожертвував на заплачення друкарні 120 корон. Яків Головацький на просьбу Шашкевича використав знайомство зі сербським письменником Петровичем, що жив у Будапешті, і з допомогою того серба слав'янофіла „Руська Трійця" видала „Русалку Дністрову" в столиці Мадярщини в скількості 1000 примірників.

Цензор Венедикт Левицький постарався, щоб поліція сконфіскувала 900 примірників „Русалки Дністрової" і в розпродаж пішло тільки 100 примірників того збірника, висланих не до Львова, а до Відня.

Австрійська поліція покликала Шашкевича на допит, і на тому допиті поет зізнавав, як свідомий український патріот. Він заявив: „ Я пробував своїх сил у руській мові, як у своїй рідній мові, що значно різниться від московської та церковно-слов'янської мови, і я хотів покласти підвалини під розвиток тієї мови, та через те зарадити недостачі руської літератури, прикластися до культури руської мови. А що я переконався, що та руська мова різниться від церковної й московської, я шукав її в устах народу. Я збирав народні пісні, казки, щоб докладніше дослідити будову руської мови".

До кінця життя Шашкевича його ім'я залишилося в поліційнім списку осіб, політично підозрілих і небезпечних для Австрії.

Дев'ятсот примірників „Русалки Дністрової", сконфіскованих у Львові, поліція віддала в руки українців аж по скасуванні панщини 1848 року.

ЩО ТАКЕ «РУСАЛКА ДНІСТРОВА» ?

Навіть Іван Франко признавав, що хоч той збірник мав свої хиби, він був наскрізь революційним явищем, тому був сконфіскований. Що те явище не було випадкове і що Шашкевич діяв зовсім свідомо, свідчить вступне слово до „Русалки Дністрової", де члени „Руської Трійці" зазначили: „Судилось нам послідними бути, бо коли другі слов'яни вершка ся дохапують, і єсли не вже, то незабаром побратаються з повним, ясним сонцем, нам на долині в пустій, студеній мряці гибіти".

В тім вступнім слові автори „Русалки Дністрової" виразно підкреслюють єдність українського народу в Східній Україні та в Галичині та визнають свою солідарність із тим напрямом, що започаткували в українській літературі Котляревський, Квітка - Основ'яненко, Метлинський, тощо.

В „Русалці Дністровій" Шашкевич помістив свої вірші: „Згадка", „Погоня", „Розлука", „Веснівка", „Туга за милою", „Сумрак Вечірний", оповідання з життя карпатських опришків, переклади сербських і чеських пісень та „Псальми Руслановї", а Іван Вагилевич помістив у згаданім збірнику поему „Мадей".

Великий чин „Руської Трійці" родився з любови до свого народу, до його мови, релігії,

з віри в сили й вартість греко-католицької церкви. Цю віру Шашкевич висловив у „Псальмах Руслановых" словами: „Віра мого серця, як Бескид, твердо поставилась на любові. Вирвеш ми очі і душу ми вирвеш, а не візьмеш милости і віри, не візьмеш, а не видреш любови і віри не видреш, бо руське ми серце та і віра руська."

Видаючи „Русалку Дністрову", члени „Руської Трійці" були свідомі того, яким скарбом для народу є його письменство, тому у вступі до того Збірника Шашкевич писав: „Письменство в кожного народу — то його життя його душі образ, воно повинно заклюнутись і вирости серед народу на його таки ниві. Письменство — найперша потреба всього народу".

Маркіян Шашкевич написав коло 20 творів. Ці твори — то передусім особиста або рефлексійна лірика, де дзвенить головно тон смутку, мелянхолії, навіть розпуки. Але в деяких віршах той поет виходив поза межі особистої лірики, вплітав епічні строфи, ударяв у бадьорий тон закликів або й збагачував свої поеми то героїчною тематикою — то образами з історії свого народу.

„Гей, хто русин, підлітайте,
Соколами на врага!"

Творчість і діяльність Шашкевича характеризує й символізує образ „цвітки", оспіваної тим поетом у вірші „Веснівка":

„Цвітка дрібная
молила неньку,
весну раненьку:
— Нене рідная,
вволи ми волю,
дай мені долю,
щоб я зацвила,
весь луг вкрасила!"

В поемі „Облога Львова Хмельницьким" Шашкевич наслідував козацькі думи. В статті „Старовина" поет виявив розуміння ваги традиції: в ній Шашкевич бачив „дух предків" і „лице століть". У вірші „Болеслав Кривоустий під Галичем" та в поемі „Наливайко" Шашкевич іще раз зачерпав тему своїх творів з історії України.

Ролю і вплив творів „Руської Трійці" оцінили вже її сучасники. Микола Устиянович писав, що вірші Шашкевича зробили цілу переміну на землі Галича, збудили Русь із глибокого сну, звучали, як труба, що „кличе мертвих із гробу".

Яків Головацький писав: „Русалка Дністрова" запалила вогонь, спасла нарід від загибелі, отворила очі кожному письменному чоловікові, в якого залишилося ще незіпсоване серце українське, показала йому обов'язки супроти народу".

Шашкевичева „ Цвітка Дрібная" не побоялась морозу, провесняних бур, розцвіла і видала овіч — відродження українського народу в Галичині.

Хоч у дальшій діяльності Якова Головацького та Івана Вагилевича виявилося трагічне блукання й вагання тодішніх галицьких українців між русофільством і польонофільством, хоч Яків Головацький, виїхавши до Росії, змосковщився, а Іван Вагилевич схилявся до невиразного польонофільства, то все ж таки „Руська Трійця", „Русалка Дністрова" та головно твори Шашкевича були виразником здорових сил народу.

В році 1838 Шашкевич по скінченні теологічних студій оженився з дочкою священика і висвятився в духовний стан. Свої обов'язки пастирські виконував поет-священик у селах Нестаничі, Гумниська, Новосілки Лісні. Якийсь час життя Маркіяна було щасливе, у вільних від священичих обов'язків хвилинах він працював над перекладами і приготовляв матеріяли для написання твору „Відродження слов'янських народів" Але недуга, туберкульоза легенів, одідичена по батькові, підкопувала здоров'я поета. На тлі цієї недуги в Шашкевича витворився заник очних і ушних нервів, священик-поет осліп і частинно оглух і в році 1843 помер.

Проживши тільки 32 роки, поет помер п'ять літ перед скасуванням панщини, напередодні „весни народів", що її передвісником був сам.

Один син Маркіяна помер підлітком, другий був редактором журналу „Вечорниці", одним із основоположників „Просвіти" й автором кількадесяти віршів.

У році 1893 українські галицькі товариства перевезли тіло Шашкевича із Новосілок до Львова, поховали його на Личаківськім цвинтарі, поставили пам'ятниковий хрест у Підлиссі на горі, що її поет оспівав у своїм вірші:

„Підлисецька горо біла, як тебе не бачу,
так ми сумно, так ми тяжко, що мало не плачу".

На ту гору щороку сходились українці з цілої Галичини поклонитись духові священика-поета, пробудника українського народу галицької волости та побачити село, дім, де він родився, сад і дуби, що їх оспівав:

«У садочку соловейко
щебетав пісеньки,
розвивав ми пісеньками
літа молоденькі.»

Навіть українці за океаном, далеко від рідної землі, не раз виявляли свою любов і пошану до батька відродження української літератури в Галичині, і навіть у Канаді, в місті Вінніпегу, поставили йому пам'ятника.

Вшануймо ж і ми пам'ять священика-поета Маркіяна хоч цією скромною статтею з нагоди 120 роковин появи „Русалки Дністрової" і віддаймо поклін великому духові її творця, що в часи занепаду українського життя в Галичині будив і кликав до праці над відродженням народу галицьких „русинів" своїми палкими словами:

«Руська мати нас родила,
руська мати нас повила,
руська мати нас любила,
чому ж мова ей не мила?
Чом ся нев встидати маєм,
чом чужую полюбляєм?»

Анатоль Галан

З ВОДИ НА МІСТ

Сходи магазинів — до послуг кожного. З них не женуть ні людей, ні собак. І часто, поруч із собакою, бачиш, наче вимочене в кислоті, обличчя бувшої людини. Так, бувшої, бо це лише її оболонка, бліда тінь, нікому не цікава й не потрібна.

Про що вона, ця тінь, думає? Та й чи думає, взагалі? Скоріше ловиш думку на морді собаки. Вона чекає господаря, вона непокоїться довгою його відсутністю, адже це — найбільша собача любов. Обличчя в бувшої людини байдуже, як у мертвяка, й вицвілі скляні очі годились би для манекена. Вони оживають лише тоді, як побачать на близькій відстані пляшку з білою або червоною рідиною. Дрижача рука тягнеться до цієї рідини, як до найвищої втіхи. Потім невидимий удар обухом по голові, й голова вже посміхається, щось белькоче, навіть дістає певність, що вона виросла по-над голови інших ...

Він сам не міг пригадати, як дійшов до такого стану. Колись не брав у рот тієї отрути, пізніше, силуваний приятелями на вечірках, випивав одну - дві чарки, а від третьої незмінно тікав. Це було давно, ще дома. З того часу між домом і чужиною лягло дванадцять років, дванадцять ран, що не хотіли гоїтись. Дім, кохана жінка — друг і та крихітка, що зворушливо й смішно вимовляла: — Татусю мій! Тепер крихітці чотирнадцять років, а жінці тридцять три.

Отже, на якій рані те почалося? Здається, на десятій. Вона підсунула зневіру, болюче переконання, що стежку назад перекопано широким ровом — річкою, що не можна переплисти. Він загубив усе: працю, пошану знайомих, навіть ім'я. Всі знають його, як Чорного Джана, хоч він був раніш Олександром. Джан — тому, що це називне ім'я всіх невідомих ближче чужинців. Чорний — за чорне, ще не посріблене волосся й такі ж, дуже гарні - до речі, брови.

«Та й дала мати своєму синкові
Лице й чорні брови,
Лиш не дала тому козакові
Ні щастя, ні долі» ...

Ах, не від матері це залежить. Про долю кожного написано в книзі, що її ніхто ще не читав. Під десятьма замками лежить та книга. Вона в Божому володінні, вона — таємниця, більша за життя атомів.

Чорний Джан ніколи не крав, але навчився вже давно простягати руку. Спочатку зробив це несміливо, наче пробував, чи не падають на неї краплі дощу. Та коли рука затисла першу кводру, вона стала відважнішою. Кводри, звичайно, траплялися не часто, але й із ніклів складалась потрібна сума, щоб придбати чудодійної рідини. Все інше, як їжа й одяг, не мало значення. Іноді до шлунку потрапляв загублений, а чи кинутий сендвіч, іноді шматочок ковбаси з «гарбічу», часами кава з молоком, запропонована добросердним власником кав'ярні.

Сьогодні був чорний день для Чорного Джана. Рука даремно висіла в повітрі від ранку, осінній холодний вітер кинув сині плями на обличчя, а на передодні якраз вигнали з пивниці новозбудованого будинку, де Джан мав нічний притулок. Чиясь собака, проходячи мимо, зупинилась на сходах і лизнула Джана в обличчя, наче співчуваючи.

— Ну, чого ти? — спитав Джан. — Я ж тебе не чіпаю. Іди геть!

Він глянув прямо перед собою й зауважив молоду жінку. Вона стояла на пішоході, в пуховому беретику й теплому пальті. Руки в кишенях, голова схилена вниз, кутики уст трохи піднесені вгору й від того здавалося, ніби жінка весь час посміхається.

«Ах, я знаю, що я смішний», — в'яло думає Джан, затуляючи лівим черевиком його подертого сусіда. — «Іди, Бога ради, далі!»

Та вона не йшла, і собака так само всілася поруч Джана, скоса на нього позираючи. Жінка ступила крок наперед.

— Що ви хочете, мем? Може, я вам заважаю пройти?

— Ні, не заважаєте ...

— Чому ж ви так уважно дивитесь на мене?

— Дивлюсь ... Хіба не можна дивитись?

Джанові жінка була непотрібна. Рідина з'їла в ньому мужчину, з'їла й здібність до високих почуттів. Але зостався той інстинктовний сором, що властивий навіть собаці. Адже, коли звернешся відповідним «присоромлюючим» тоном до собаки з запитанням: що ти наробив, він починає щулитись, ніяково облизуватись, він виявляє ознаки неспокою й, так би мовити, «самокритики». Собака лягає на спину й держить лапи догори, готовий прийняти заслужену кару.

Чорний Джан знітився, підніс комірець старого пальта, поправив капелюха, що був схожий на сплюснутий боханець хліба, і залишив сходи. На розі вулиці він озирнувся. Жінки не було.

«Ні, ти скажи», — думав Джан, — чого їй треба? Не бачила такого дива, як я?»

Він хотів повернутись на своє улюблене місце, але зустрів приятеля. Це була ще більше опущена істота, хоча й не чужинець. Майк усім хвалився, що мав колись власний ресторан, і не брехав. Його й тепер рятували ресторани. Все, що не допивалось або не доїдалось, потрапляло в розпорядження Майка.

— Гей, френд, — покликав він Джана, — хочеш погрітись?

—А що в тебе є? — облизнувся Джан.

— Чорт його знає! В усякому разі не бензин.

Ось назливали і пива, і вина, і горілки. Я ще не пробував ...

Приятелі зайшли за ріг будинку й по черзі ковтнули з пляшки. Рідина була паскудна, але досить міцна, й обличчя обидвох проясніли.

— Де ночуєш, Джане?

— Від сьогодні ніде. Мав куточок, та вигнали.

— Ну, то прийдеш до мене. Я маю справжню благодать, сплю в пивниці, коло форнеса, і господар про це знає.

— Не жене ?

— Ні. Він самітний та ще й хворий. Я йому дещо помагаю.

Приятелі розмовляли й зазирали в пляшку, аж доки вона не показала дна.

— Ну, дякую, Майк, — сказав Джан, — колись і я тебе порятую. То можна буде прийти ввечорі?

— Приходь, приходь. Побудеш пару ночей, а там, може, щось собі знайдеш.

Другого дня, ранком, Чорний Джан знову сидів на „своїх" сходах. Він звик до цих сходів; тут, порівняно, був затишок, не так дошкуляла осіння холоднеча. Рука Джана, як звичайно, лежала на коліні, долонею вгору. Ніхто не скаже, що він жебрак, просто бідна людина, що не має де подітись.

І ось на долоню Джана м'яко лягла півдолярова монета. Він підніс очі, щоб глянути на щедрого добродія й подякувати йому, та враз болісно скривився й сіпнувся вбік. Учорашня жінка в пуховому беретику уважно й насмішливо дивилась на нього. Джан почервонів.

— Від вас, — сказав він, — я не візьму.

— Чому?

— Бо мені соромно ...

— Тоді, може, хочете заробити? І не півдоляра, більше ...

— Заробити?

— Так, заробити. У нас ремонт хати. Дещо винести, дещо принести ...

Чорний Джан одразу відкинув би цю пропозицію, та насмішливо піднесені кутики нефарбованих уст і уважні карі очі вдарили по самолюбству, зачепили риску, що ще не зовсім умерла. Адже просить жінка. І ти відмовиш?

— Ходімте, — сказав Чорний Джан. — Тільки я до тяжкої праці нездібний, не маю сил.

Далі все було просто й дивно воднораз. У хаті, крім старої господині, нікого Джан не побачив. Зате він побачив, як жінка, що його привела, перевдягнена в робітничий одяг, швидко і вправно накладає на стіни блідо-блакитний папір, розмальований конваліями ...

— Це спальня, — пояснила вона. — А лівінґрум буде рожевий, а їдальня біленька, щоб охотніше їлося ... Тримайте папір з цього боку, тільки вільно, не тягніть до себе. Зробіть трохи рідшим клей, бо він загус. Мамо, як там сніданок? Присуньте, будь ласка, ближче драбинку ... Ви ніколи не обклеювали стін? Обклеювали? Ну, то в нас піде швидко, за три — чотири дні впораємось. Але ще багато праці по-за хатою ...

Джан не зчувся, як минув день. Джан снідав і обідав. Пити, крім содової води, не давали нічого. Коли почало смеркатися, мати сказала:

— Долорес, кінчай. Ти зовсім утомила містера Джана.

Ні, Джан не втомлений, власне, втомлений не дуже. Він так говорить, бо незручно признатись у своїй слабості.

— Джане, ви прийдете завтра? — питає Долорес. — Між іншим, ви заробили сьогодні п'ять долярів, але я тепер не маю грошей. Вони будуть на вашому рахунку ... Вірите мені?

Так, Джан безумовно вірить. Але як би йому придалися, бодай, отих півдоляра, що лежали сьогодні на його долоні ... Попросити? Ні, це незручно.

Джан знову ночував у Майка. Майк був мовчазний і похмурий, бо сьогодні не вдалося йому взяти данину в ресторані. Якось забули про нього й вилили всі алькогольні рештки геть. Проте, Джан не дуже переживав порушення щоденної звички. Він таки був утомлений і швидко заснув.

На третій день Долорес запитала:

— Де ви мешкаєте, Джане? Де прийдеться? Це недобре. Ну, то я знайшла для вас отут, за три квартали, невеличку кімнату. П'ять долярів на тиждень. І вже заплатила. Сьогодні ви там спите.

— Ах, Долорес, — сумно сказав Джан, — мене ж не пустять у ту кімнату.

— Чому?

— В цьому одягу ...

— І одяг є. Висить у ванній кімнаті. Ось закінчимо й ви помиєтесь, переодягнетесь. Тільки ... ви вже дістали гроші за два тижні наперед. Розумієте?

Так, Джан розуміє, ніхто безплатно одягу не дасть. Хоч би півдоляра! Одного півдоляра після роботи ...

Джанові не давали відпочинку. Навіть обід кінчався точно за півгодини. Джан обклеював стіни, чистив і фарбував пивницю, обгороджував терен навколо хати, садив дерева. Долорес завжди йому помагала. Уже минув місяць, Долорес сказала, що рахунок Джана складається з сімдесяти долярів, але, на жаль, вона досі не має змоги йому заплатити. Хай Джан потерпить трохи ще ...

Як не дивно, але Джан за цей місяць пив лише раз, у Майка. Пішов до нього в пивницю, поскаржився, що не має грошей. Майк теж не мав грошей, але зливки знайшлися. Та коли Джан ковтнув гидкої суміші, його занудило, він вискочив на вулицю й віддав назад Майкову позичку ...

Що ж це? Чи тут діють чари Долорес? І мабуть, зовсім не чари. Содова вода під час обіду в неї була завжди з якимось дивним запахом, наче ліки.Коли б ще не отруїла ... І одразу Джанові стало соромно своєї думки. Ця трудівниця не здібна на такі речі. Вона йому нічого про себе не розповідала, але видно, що їй довелося пройти не легкий життєвий шлях.

Хто вона? Дівчина? Вдова? Розведена жінка? Скільки їй років? Іноді можна дати 25, іноді по-над тридцять, залежно від її настрою. Джан ловить себе на тому, що починає дуже цікавитись оцією чудною особою, починає ... захоплюватись нею. Вона ніде, здається, не працює, але з чогось живе і, очевидно, живе непогано, судячи по хатньому обладнанню, по одягу, по їжі.

На другий день другого місяця Долорес сказала Джанові:

— Ми скінчили роботу в мене, але маємо іншу. Хочете працювати?

— На фабриці? — похмуро запитав Джан.

— Ні, не на фабриці. Я знаю, що ви фабрики не любите. Я ось маю контракт ...

— Ви? Контракт?

— А чому ви дивуєтесь? Я ж майстер від внутрішнього обладнання мешкань. Оце мала вільний місяць і скористалася з нього, щоб привести до порядку свою хату. Хочете бути робітником у мене? Може, маєте ще когось із ваших ... бувших приятелів?

— Маю, та вони не підуть.

— Підуть. Покажіть мені їх!

— Долорес, — ніяково посміхаючись, сказав Джан, ? признайтеся одверто, може, ви гіпнотизерка або ... замаскована лікарка?

— Чому ви так думаєте?

— Чому? А тому, що мене вже не тягне до... отрути. Я її спробував недавно і ... не прийняла душа. Чому це так, Долорес?

Молода жінка блиснула усмішкою, уважні очі її ясно дивилися на Джана.

— Гіпнозом я не володію. Лікарського диплому не маю також. Але мені відома одна таємниця, така собі травичка, що врятувала й мене... Так, Джане, я була тим, чим були ви, і один добрий чоловік витягнув мене з багна, навчив працювати і ... став моїм мужем. Це його хата й його мама. В мене нема нікого.

— А де ж він?

— Рік тому загинув. Убило авто.

Карі очі Долорес наповнилися смутком і болем. Чорний Джан підійшов до неї, шанобливо схилився до загрубілої від праці руки й поцілував її. Він знав, що минуле відійшло в небуття і що він має тепер право вірити в гарне майбутнє.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ!

ПОШИРЮЙТЕ!

" О В И Д "

ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

12 томів у твердій оправі

До кожного тому, а також до кожного більшого твору Лесі Українки додано цінні вступні статті найвидатніших українських літературознавців нашої доби: М. Зерова, Б. Якубовського, П. Филиповича, П. Руліна, О. Бургардта (Ю. Клена), В. Петрова, О. Білецького та інших.

Ціна всіх томів з пересилкою $ 24.00

Замовлення слати на адресу:

M. DENYSIUK

2228 W. Chicago Ave., Chicago 22, Ill., USA

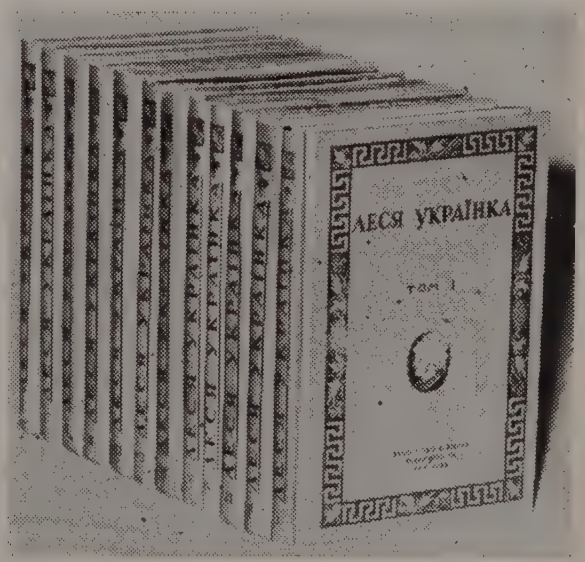

„УКРАЇНСЬКІ МОСТИ" В АМЕРИЦІ

„Гуцульський міст" Глібчука в Косові Старім

Коли йти в напрямі на саліну в старому Косові — треба перейти через міст. За рік перед війною збудували тут кам'яний міст, проєкту інж. Зварича, але до 1938 року стояв на цьому місці збудований кільканадцять років передтим „гуцульський міст", дерев'яний, критий ґонтами, з одним розп'яттям (без підпори) — кріпкий, „ціпкий", як казали люди, правдивий гуцульський міст.

А будували цей міст майстрі — браття Глібчуки. Мой-мой, ці майстрі Глібчуки не хтобудь! Багато мостів по цілій Гуцулії і не лише Гуцулії збудували вони. Не дарма ж одного з них, як сцеціяліста для будови дерев'яних мостів, покликав до Туреччини уряд в Анкарі. Добру роботу робили майстрі Глібчуки. Гуцульську!

Коли цокають сокири майстрів і челядників та стукають молоти робітників, цілий день коло них можна бачити малу хлоп'ячу постать.

— Хто ж це крутитси там? — посміхаються прохожі газди.

— Гей, майстре, нового челядника маєте?

А малий хлопець крутиться ввесь день, від ранку до ночі. Щось будує, щось носить, споруджує гаті, ставить мостові прясла з патичків, розбудовує якісь хатки ...

— Гей, Мироську! — гукає до малого увечорі майстер — Вертаймось д' хаті, мама битиме, на вечерю час ...

А малий щось думає. Йому ввижаються якісь небачені, великі, залізні розп'яття мостів, високі підпори, широкі дороги ...

— Навчите мене, — у вечірній тиші тонко звучить його голосок — навчите мене мости будувати? Великі мости, таааакі великі!

— Сам вивчишси, хло' — відповідає майстер повагом.

— У школи підеш, мости будуватимеш. Більші, ніж ці, що я вмію ставляти; ось такі, щоб звідси аж на вашу полонину, Лепкалюків полонину, на „Кренту" досягали ...

Бо сестра майстра Глібчука — Параска, віддана за Миколу Лепкалюка, за одного з двох братів, що їх п'ять синів над рікою кругом свої хати поставило. А там далі їх полонина

(ця сама, що ще Костин Лепкалюк, посол до цісарського парляменту у Відні, на неї патент дістав).

— Гей, бра', — думає малий — чи справді можна такі великі мости будувати? Але як можна, то я їх будуватиму. Буду!

Довгий і твердий - твердий шлях до будування великих мостів. Гімназія у Косові, Гірнича Академія в Кракові, Техніка в Данціґу ... Мирон Лепкалюк вчиться. Вчиться не лише технічних наук, вчиться розуміти, що життя не дає нічого даром, не дозволяє тратити часу, вчиться, що нераз треба зректися речей менших, щоб здобути більші, і вчиться відрізняти якраз ці „більші" речі від „менших".

Приходить війна. Треба перервати студії, зайнятись чимось іншим. Ось він будує «Труппенібунґспляц» в Дембі коло Тарнобжеґа, дивує старих „бавратів" своєю енергією, а українську громаду Тарнобжеґа і околиці своїм заразливим оптимізмом. Коли загуде його БМВ, всі знають: буде гумор і рух — Мирон приїхав!

Потім Львів і праця у будівельній фірмі інж. Василя Рижевського, а по тім приходиться залишити українську землю і йти знову на Захід; дальші студії в Штуттґарті, а там кінець війни, а вкоротці потім, у 1946 році, Мирон Лепкалюк отримує диплом інженера.

Люди починають щойно на добре розсідатись у «таборових республіках» на ІРО-вській зупі, коли М. Лепкалюк прибуває вже до Америки, покликаний туди із Штуттґарту, на рекомендацію тамошньої Вищої Технічної Школи, як особливо здібний інженер, на становище асистента Нью-Йорського Університету, у Відділі Математики й Механіки. Це квітень 1947 року.

У грудні цього самого року інж. М. Лепкалюк є вже головним промотором ініціятивної групи для заснування Товариства Українських Інженерів. Незабаром Товариство вже засноване, потім інж. Лепкалюк допомагає відкрити новий відділ у Філядельфії; організація набирає розгону, стає життєздатною. Мирон Лепкалюк працює вже тоді у фірмі — «Сіко Стіл», куди він стягає за собою багато своїх україн-

Інж. Мирон Лепкалюк на тлі будинку Капітолю у Гарріс-бурґу, перед входом до свого бюра

Одна з рисункових заль у Гаррісбурґу

ських колеґ. Передтим він був уже у фірмі «Аллаєд Процесс Інж.», потім ще в інших фірмах. Він ніде не загріє місця, він не має часу, він не хоче «посади», він учиться, здобуває досвід, хоче сам будувати мости і шляхи — не лише працювати для других.

Виготовляє сотні проєктів різних мостів, працює при будові „Ню Йорк Трувею", „Дерзі Тирнпайк"-у, переходить до чергової фірми Ф. Р. Гарріс, однієї з найбільших в Америці; тут кермує вже групою інженерів у конструкційному відділі фірми.

У міжчасі „гуцульська енерґія" і темперамент Лепкалюка не дають йому обмежитись одним полем діяння. Він резиґнує з посту голови Товариства Українських Інженерів і починає нову справу: закуп Українського Народнього Дому в Нью-Йорку. Справа ця ще свіжа в пам'яті нас усіх: її завершенням став день 10. листопада 1953: Українська Громада Нью-Йорку закуповує Народній Дім, колишнє „Стейвесант Касіно". Впертий гуцул ще раз доконав свого!

Надходить 1954 рік. Мирон Лепкалюк став уже „праджект інженером" фірми „Шерлок, Смит Едемс" і будує, на відміну, мости на Флориді. Він далі головує в Дирекції „Народнього Дому", хоч перебуває почасти на Флориді, почасти в Нью-Йорку, а то й у літаку, між Талагассі і Нью-Йорком.

А на шляхах Америки виростають нові мости. Проєктують їх українські інженери у фірмі „Ловрі і Лепкалюк" у столиці Пенсильвенії — Гаррісбурґу. Бо Лепкалюк стає вже співласником фірми. Правда, коли він став ним, бюро було мале і мало лише в одному місті коло 20 працівників. За короткий час відкрився новий відділ у Нью-Йорку, прийшли нові люди, почали діяти нові методи — гуцульські, фірма почала розвиватись. І як „супутники" йдуть за Лепкалюком українські інженери, техніки, креслярі, найкращі спеціялісти. Керівником бюра в Нью-Йорку стає інж. Евстахій Ярош, в Гаррісбурґу інж. Яро Гладкий. Крім них, працює багато інших: Волчук, Сосяк, Ткач, Забродський, вишколюються і перешколюються нові люди.

А мости, українські мости, виростають на далеких шляхах — мільйонові мости: міст на ріці Лакаванні в Тейлор коло Скрентону, мости на Флориді, мости в Нью Джерзі, мости, мости, мости ... Хіба ж то їх перелічиш — ці сотні „українських мостів"? На Меріленд Експресс Вей, на Вірджінія Тирнпайк, на Джерзі Тирнпайк, Гарден Стейт Парквей, Канектикат Експресвей. Проєкту інженерів Гладкого, Яроша, Волчука ... наші мости, мости, що знаменують тріюмф українського знання і інтелекту, сил, що їх зібрав, зорганізував і повів до наступу на американські шляхи гуцульський хлопець із Косова Старого — Миросько, правнук посла до цісарського парляменту Константина Лепкалюка.

Колись наші люди, що приїжджали до Америки, орудували лише лопатами, джаґанами, молотами й сокирами при будові американських шляхів і мостів. Колись це були лише чор-

нороби, люди фізичного труду, ті, що виконують накази „форманів", не ті, що проєктують, керують, обчислюють, дають ініціятиву й ідею.

Сьогодні, коли разом із мільйонами інших авт, що щодня мчать по швидкобіжних гайвеях і супергайвеях, ваше авто минатиме видовжені профільовані контури блискучих металем і сталлю сірих від темного асфальту мостів — на якомусь Гарден Стейт Парквею, що веде до Атлянтійського Океану. Ви їдете там також і по наших, українських мостах. По мостах, що їх у тиші рисункових заль обрахували наші інженери, нарисували наші креслярі, запроєктували наші технічні сили. Сили, що їх об'єднує інж. Мирон Лепкалюк.

А незабаром розіпнеться над рікою Мононґагелею у Брансвіллі в Пенсильвенії один із найбільших мостів цього стейту — 9-мільйоновий міст на шляху, що сполучує два океани, на славній дорозі „Ю С 40", міст завдовжки в 2100 стіп. Ще один наш міст, „український міст" у ЗДА. А по ньому прийдуть ще інші: в інших стейтах, в інших країнах, понад іншими ріками, почерез інші шляхи.

Годі збагнути, що думає той, що дав ідею і зорганізував цю велику машину, машину, що будує наші мости в ЗДА, себто що думає і про що мріє інж. Мирон Лепкалюк. А зрештою, чи мріють люди, що життя проводять на конференціях, на нарадах із ґубернаторами стейтів, у авті між одним і другим містом, у літаку понад великим континентом ... ?

Але він мусить мати якусь мрію: може що інше спонукує цього „ціпкого", як його мости, Гуцула працювати, йти вперед, не тратити часу, не спочивати ніколи, ні в забаві, ні в праці.

А може ця мрія „позитивіста" Мирона Лепкалюка — це повторення мрії малого гуцульського хлопчини Мироська, що хотів будувати міст „тааакий великий", міст що сягав би від Старого Косова аж на полонину „Кренту", полонину цісарського посла, прадіда Костина Лепкалюка?

О.

Міст на одній із заморських баз ЗДА, проєкту інж. Я. Гладкого, шефа бюра інж. М. Лепкалюка в Гаррісбургу

„УКРАЇНСЬКЕ ШЕКСПІРІВСЬКЕ ТОВАРИСТВО"

З кінцем серпня 1957 року у відомому університетському місті Гайдельберзі, в зах. Німеччині, сталася немалозначна подія: з нагоди міжнародного конґресу Асоціяції Модерних Мов і Літератур з'їхалися сюди українські науковці й літератори й заснували „Українське Шекспірівське Товариство" (УШТ), на зразок подібних товариств у світі..

Першим науковим товариством, що поставило собі завдання досліджувати творчість Шекспіра, було англійське, засноване в 40-их рр. минулого сторіччя. Світового значення набула теж діяльність „Німецького Шекспірівського Товариства", зорганізованого в 1864 р., у трисоту річницю з дня народження Шекспіра.

Коли йде про українську шекспіріяну, то вона має свої певні традиції, розпочаті працею О. Ю. Федьковича, П. Куліша, розвинені І. Франком і продовжені в пореволюційних часах працею А. Ніковського, Ю. Клена та ін. Вистави Шекспірових п'єс стоять у ряді з найвищими досягненнями модерного українського театру.

Із розгромом большевиками української культури була силоміць перервана й шекспірознавча діяльність українських науковців та мистців. Поодинокі переклади та театральні вистави, що траплялися по тому розгромі, йшли в загальному пляні уніфіковано-марксівського „засвоєння клясичної спадщини".

Новозасноване „ Українське Шекспірівське Товариство" поставило собі за ціль відновити й оформити перервану традицію, зібрати по змозі докладніші відомості про розсіяну по книгозбірнях та архівах Заходу українську шекспіріяну, а також заініціювати шекспірознавчі праці й нові переклади силами українських науковців та мистців. Ухвалено видавати „Річник Укр. Шекспір. Товариства" та інші публікації у цій царині, як також опрацювати бібліографію української шекспіріяни. Президентом УШТ обрано проф. д-ра Д. Чижевського, генеральним секретарем І. Костецького, мене заступником президента. Серед дійсних членів товариства була приявна також німецька поетка Елізабет Котмаєр, відома із своїх перекладів українських модерних поетів.

Після організаційної частини програми заслухано дві доповіді: мою — про „Українську шекспіріяну на Заході" та І. Костецького — про„Філософію краси в сонетах Шекспіра". При цій останній відчитано деякі нові переклади сонетів на українську мову.

Дійсним членом Товариства може бути кожен українець чи взагалі кожна особа, достатньо кваліфікована для опрацьовування шекспірівських проблем чи ведення шекспірознавчих дослідів, або для виготовування перекладів творів Шекспіра українською мовою, чи для втілення Шекспірових творів в українському театрі та в інших родах мистецтва. Крім дійсних, є звичайні члени, що приймаються на основі їх зацікавлення працею Товариства і вносять місячні вкладки (1. $). Основне завдання Товариства — вивчати шекспірівську україніку в її історичному й сьогочасному аспекті — реалізуватиметься окремими дослідами. Висліди їх будуть друковані в щорічному „Збірникові УШТ". Крім збірників, передбачено видавати окремими випусками українські переклади творів Шекспіра, тощо.

Члени УШТ розкинуті по всіх країнах світу: президент і секретар живуть у Німеччині, інші члени Управи в З'єдинених Державах Америки й у Канаді. Намічено кандидатів із Австралії та ін. країн українського поселення у вільному світі. Між членами УШТ є вже такі видатні українські культурні діячі, як проф. Кость Біда з Оттавського університету, проф. Орест Старчук із Албертійського університету, д-р Яр Славутич із Військової Школи Мов у Каліфорнії, видавець Микола Денисюк із Чікаґо й ін. Членів приймають на рекомендацію членів Товариства. Кожен, зацікавлений у праці УШТ, може звернутися до одного із членів, і він рекомендуватиме його перед Управою.

Можна різно оцінювати заснування Українського Шекспірівського Товариства. Декому воно може видаватися претенсійною імпрезою, іншим безпотрібною , іще однією" паперовою організацією", ще іншим - організаційним люксусом. Одначе нам видається, що при оцінюванні цього починy треба завжди виходити з двох основних моментів: **потреба** нарешті оформити й скапіталізувати здобутки української праці над Шекспіром і **усвідомлення** собі нашої повноцінности й рівноправности з другими народами Заходу. Українське Шекспірівське Товариство — це не якась нова ефемеридна невидальщина, а послідовне завершення того процесу, що в головах у себе має близько столітню традицію й початками сягає в глиб української душі, що завжди була зорієнтована на Захід і йшла в парі з його культурою

Єдиний мінус нового товариства це те, що воно оснувалося на еміґрації, а не на Україні. Але, як і в багатьох інших випадках, так і в цьому, українська еміґрація „во врем'я люте" мусить надолужувати втрати та недостачі української Батьківщини.

Д-р Ярослав Рудницький

ПОПРАВКА

У п'ятому числі нашого журналу просимо справити на сторнці 11-ій підпис під фотом на: **М. Голубенко в молодшому віці з дружиною Серафімою Вікторовною і її батьком Віктором Полевським.**

О. Копач

НАТАЛЕНА КОРОЛЕВА

/У сорокліття літературної праці/

„Мельник стоїть на горі, а під ним зливаються дві ріки Влутка і Лаба (Ельба), а далі широка рівнина, на ній розкидані гаї, поля і підноситься гора Ржіп, немов велитенська шапка. І прийшло мені на думку, що я замкнена всіма річками, забута і ... самітня ...." [1]

У цьому ж Мельнику недалеко Праги стоїть собі дімочок, обведений садком, де літом цвітуть пахучі троянди і білі лілеї. Плекає їх ніжно п. Наталена Королева, любителька дітей, квітів і звірят.

Котик Пінокіо, невідступний товариш, вигрівається літом до сонця, а взимку муркотить пісеньку у стіп своєї пані. Та не завжди так тихо у кімнатах малого дому. «Приятель» письменниці 12-літній сусідський Юрко вносить гамір і шум та звеселяє бабуню „гоноріс кавза". Буває і так, пише Наталена Королева, що і Юрка, і Пінокія треба спинити й випросити «хлопців» у садок.

Ось маленька картинка сучасного життя письменниці Наталени Королевої, що подарувала українській літературі багато творів.

Цього року 3. березня сповнилось письменниці 70 років з дня народження і 40 років її літературної праці.

Своєю літературною творчістю включила Наталія Королева українську літературу в сучасну струю християнської тематики й символізму, що широко захопили европейські літератури

Життя Наталени Королевої, як мало в котрого іншого автора, дуже тісно зв'язане з її творчістю. А крім цього, воно барвисте й цікаве, як найкраща повість у літературі, повне злетів, трагічних переживань і глибоких душевних зворушень.

Довкола постаті Наталени Королевої постало багато версій. Мабуть, немає на це жадного іншого прикладу в історії нашої літератури. Це тому, що жила вона в різних країнах та в незвичайних обставинах.

Сталося це внаслідок походження письменниці.

Батько Наталени Королевої граф Адріян Дунін-Борковський — потомок давнього роду, знаного в Україні вже в часах Ярослава Мудрого. Перший з цього роду Вільфред Швено («Лебідь» — родовий знак звідси) прийшов в Україну з Данії, можливо ще з варягами, з Рюриком. Звідси також і назва «Дунін», себто даньчик. У родових документах зазначено, що цей рід проживав у Києві та навіть був посвоячений із родом нашого володаря Ярослава Мудрого. З цього факту Лев Биковський робить такий висновок: «Отже Наталена Королева була б, за цією думкою, єдиною і останньою».

[1]/ Лист Н. Корлевої з дня 6. 1. 58.

Рід цей служив Україні і за гетьманських часів, у козацькій старшині часів гетьмана Богдана Хмельницького. У 18-му столітті знаходимо прізвище одного з цього роду в Кільському Університеті (Шлезвіґ - Гольштайн) разом з іншими українцями, що студіювали там.

Граф Адріян, власник великих маєтків, був ученою людиною, членом французької Академії Наук (ентимолог), багато подорожував по різних країнах світу в наукових цілях. Мати, есланка — Марія Кляра де Кастро Ляцепда і Меданаселі Фернарда де Кордоба і Фігероа. Обоє познайомились у Біяриці, у південній Франції, одружились і протягом чотирьох років жили разом в Еспанії.

Наталена Королева (Повне ім'я: Кармен, Фернанда, Альфонса, Естрелля і Наталія де Кастро і Медінаселі Фернандез де Кордоба і Фігероа, Дунін-Боровська) народилася не в Україні, як давніше в нас писали, але, за її висловом, у «самій еспанській Еспанії», в замку в селі Сан Педро де Карденія біля Бургосу, дня 3. березня 1888 року. В чотири години по народженні дівчинка осталася сиротою. З Еспанії перевезено дитину в Україну до бабуні по батькові, пані Теофілі з роду Довмонтовичів, що жила в маєтку біля Луцька на Волині (Борки Великі).

Тож перші дитячі враження Наталі Королевої зв'язані з Україною. Поділяла вона їх із товаришкою дитячих років Марусею, що була круглою сиротою. Уся її родина вимерла, а маленьку Марусю взяли до палати, де вона виховувалася разом з Наталеною. Це про неї так тепло пише авторка в повісті «Без Коріння».

Та коли дівчатка підросли, їх розлучили. Маруся осталася в палаті, а Наталену, ще навіть не п'ятирічну дівчинку, по смерті бабуні Теофілі, забрав дядько Евгеньо знов до Еспанії. Батько був у подорожах і навіть не бачив своєї дочки. Сестра мами, тіточка Інес, була в кляшторному пансіонаті; а що дядько Евгеньо був священиком, то прийшлося йому маленьку сестрінку дати на виховання до монастиря, в Піренеях, Нотр Дам де Сіон. І дівчинка, як остання в роді, мала згодом стати черницею, а навіть місіонеркою до далеких Індій. У міжчасі вийшла заміж тіточка Інес, і Наталену, що мала тоді 11 років, взяла до себе. Та незабаром у 1895 році тіточка померла, а в родині остався ще один дядько дон Лоренсо.

З тієї пори Наталена, чи як тоді називали її другим ім'ям Естрелля, вчилася то в Еспанії, то у Франції, то знов у Римі. Черницею не стала, бо в її життя вступила незнана досі особа, а саме друга жінка графа Дунін-Борковського. Була це славна своєю красою графиня Людмила Лось, із чеського роду Отто - Лосів, що був страчений по Білгородській битві 1620 року. І з тієї пори галузь цього роду жила на еміґрації в Парижі, не затративши через такий довгий час своєї чеської національности. Отже, не була це полька, як писали, але чистокровна чешка. Отож батьки покликали Наталену до Києва, і вона, 17-річна панна, поступила до «Інституту для шляхетних панночок». В той час стала також учиницею М. Лисенка. Ці часи в житті письменниці знайшли своє мистецьке відзеркалення в повісті «Без Коріння».

Високі студії з ділянки археології, закінчила Н. Королева в Петербурзі. Як також Малярську Академію. Та цим не вдоволяється ця багата, талановита, молода пані. Жадоба знання веде її на драматичні курси, що увінчалися блискучим успіхом на сцені царського Михайлівського театру та запрошенням до французького театру Жімназ, що тоді гостював у Петербурзі. Така самостійність привела Наталену Королеву до розриву з родиною, крім дядька Евгенія. Але й на сцені не прийшлось побути довго, бо лікарі заборонили їй виступати з огляду на здоров'я. Та крім цього, побут у Петербурзі був також багатий на інші події. До них належить знайомство письменниці з перським князем Іскандром Гакгаманіш ібн Куруш, з Ахеменідів. До близького вже подружжя не дійшло через релігійне наставлення молодої. Рік пізніше, себто 1908, письменниця жила вже в Еспанії, в Севіллі, де стрінулася з королем Альфонсом 13-им, товаришем дитячих забав із тих років, коли вона малою жила в Мадриді короткий час у своєї тітки, дами двору, донни Касильди де Медінаселі. Відновлена приязнь із Альфонсом 13-им не була прихильно прийнята на королівському дворі, і Наталена, на бажання королеви Марії Крістіни, мусіла була виїхати з Еспанії. Найближчі роки — це час подорожей і праці та студій з ділянки археології. Між іншим письменниця була на розкопках Помпеїв враз із гуртом учених із Парижу. Студіювала єгиптологію та старовину Сходу. В цьому часі почала також писати перші оповідання у французькій мові.

Тимчасом наближалася І-ша світова війна. Її вибух застав Наталену в Києві, куди вона поїхала з дядьком Евгеньом відвідати хворого батька. І вже на захід не вернулась скоро. У Києві разом з дядьком вступає на службу до Червоного Хреста. В рік пізніше (1915) стрічає знов князя Іскандера. Він приймає християнську віру й обоє одружуються. Та не судилось їм довго разом пожити, бо через пів року князь гине на полі бою. Молода вдова далі продовжує свою працю, як медсестра на фронті. За відвагу й заслуги була відзначена військовими медалями. А попри те перенесла тяжкі поранення і тиф. У 1919 р. стає на службу в дипломатичній місії УНРеспубліки. Місія була призначена до Чех. У цій таки місії працював видатний її член др. Василь Королів-Старий, знаний письменник, мистець-маляр, громадський діяч і організатор видавництва „Час" у Києві (1917-1918), згодом доцент Української Господарської Академії в Подєбрадах. Спільні заінтересування зблизили їх до себе й вони одружились, поділяючи добро й лихо, що життя несло аж до 11. грудня 1941 року, коли то розділила

їх смерть, забираючи др. В. Королева-Старого. Смерть наступила від розриву серця і спричинена була допитами Гештапо.

Так Наталена Королева залишилася сама з улюбленими книжками у своєму домі в Мельнику, біля Праги.

Чи промовив дух предків?

Це все, сказати б, зовнішні факти з життя нашої письменниці. Та які б вони не були різнобарвні та цікаві, то без сумніву уступають перед внутрішнім життям.

Нам цікаво, як цей блудний лицар середньовіччя примандрував в Україну і зайняв місце в українській літературі. Чи збулася на письменниці мудрість девізи її роду «Ультімо — верітас»?

Чи промовив дух її предків, що вірно служили українській державі княжих і козацьких часів?

Про цей голос роду говорить і сама письменниця, вкладаючи слова в уста батька: «Голос роду безсмертний і непереможний. І хочби ти для чогось, чи для когось захотіла забути й виректися його, цього не зможеш ніколи, ні для кого й ні для чого. То ж пам'ятай, щоб ніколи не пробувати. А особливо цього не сміє зробити останній, тим більше в нас, де гаслом є „Ультімо — верітас"» («Без Коріння»).

Мабуть, цей голос роду промовив, коли будуча письменниця на 17-му році життя стала по довгій розлуці знов на «старій-прастарій українській землі». Про це духове народження пише сама авторка в листі з дня 6. І. 58: «Чому я стала українською письменницею? Бо як побачила Волинь, то закохалася в екзотиці. А як побачила Київщину, власне Київ з його соборами, народом, то не могла позбутись думки — ні! пересвідчення!, що ці люди нащадки стародавньої Геллади. На березі Чорного моря ще більш у цьому впевнилась. Стала збирати старі леґенди, рівняти їх із тим, що писав Геродот, що розповідали арабські автори».

Так блудний лицар знайшов знов свою духову землю, свій чарівний перстень, щоб сповнити істотне завдання у житті: творити мистецькі цінності для добра української нації, що їй вірно служили колись члени роду Дунін-Борковських.

Годиться підкреслити, що не малу ролю у цьому процесі творення нашої письменниці відіграв також др. В. Королів-Старий. Але ця сторінка стоїть ще майже незаторкнена.

Творчість Н. Королевої

Перша половина 20 ст. проходить під знаком двох супротивних течій у літературах. З одної сторони екзистенціялізм зі своїми речниками в особі Камюса, Сартра, а далі популярної на наших очах Ф. Саґан.

Другий напрямок — це символізм, а з ним розвивається в літературі християнська ідеологія і постать Ісуса Христа проходить по всіх літературних творах Европи та Америки. На тлі цих творів зарисовується і творчість Наталени Королевої.

Головна й питома прикмета творчости цієї письменниці — це елементи надприродні. Світогляд авторки — християнський. Життя на землі — коротка проба людської душі. «Життя — за висловом авторки — таємне, як таємний сфінкс пустині (Слово). Часом таємницю вічности відкриє нам мистецтво, підносячи рубчик заслони. Тоді людина переживає глибокі зворушення від істотного, як назвала це Дарія Віконська в книжці «За Державну Бронзу».

Такі моменти зворушення від істотного часто приходять у творчості Н. Королевої. У «Майовому акорді» маленька дівчинка в чистоті свого серця бачить Матір Божу. А її бабуня, хоч і бачить, не вірить цьому і не сприймає. Або буває так, що «ухо глухе для світу чує те, що молодшим заслоняє гамір життя. А очі, вигаслі блідлі, що перед ними вже зникає світ живий, мов у тумані глибокім, бачать ясно видіння зі світу іншого.» («Девята»).

Цього саме іншого світу, трансцендентного, торкається письменниця у своїх творах, безпосередньо. З цього іншого світу приходить з'ява «Шовкової Пані» в повісті «Без Коріння», в нарисі «На Бездоріжжі».

Ця «Шовкова Пані» — член роду Ляцердів у 18-му столітті, учена жінка, «ля доктора» професор Мадридського Університету, з'являється малій дівчині з того ж роду у мурах старовинного замку.

Цей мотив продовжений у зміненому вигляді в повісті «Золоте Серце». Цей трансцендентний світ входить у людське життя у прекрасній леґенді про хлопчика — еміґранта, «Дідусь». То знов торкається його повна символічного значення леґенда «Чайка», що потрясає своїм драматизмом.

Найкращий для нас ніжно і любовно змальований світ, де бачимо Ісуса Христа. Перед очима нашої душі виринає Його Постать. Вона не перелицьована, як в амер. літературі, а безпосередня, хоч і не змальована реалістично. Божеські прикмети не людські, стоять на першому пляні: «Він такий ласкавий, Він такий добрий, Він не потребує подяки.» («Прокажений»). Або з «Драхми» — «І та рука така біла, ніби від неї йшли проміння світла — здавалося Діні — благословила її та її щиру офіру, що дала від вбогости своєї.»

Кожна людина народжується вдруге на землі до правдивого життя, коли почує поклик Божий і про цей поклик говорить авторка в нарисі під тим самим заголовком. «І хоч не розібрав слів, відчув Його непереможний поклик і враз зрозумів: від цієї хвилини починається для нього-митника Закхеянове життя. М'яке сяйво, що не осліплює очей, послалось перед ним безкраїм шляхом у вічність, де мерехтить, Велика Мета.»

А хто не слідує за цим покликом, замикає своє серце, як мешканці Гандари (Гандарин).

Це символи, що так ясно говорять до нашої душі, накликаючи до нового, до обнови. Тим то, як бачимо, у зав'язку літературних творів письменниці лежать етичні проблеми.

На перший плян висувається Милосердя. Найбільше, найвище милосердя спливає з рук Ісуса Христа. Багато про це пише авторка у своїх творах. Воно миліше Богові за мудрість, кохання, силу. Але людські серця часто твердіші за ґраніт. В оповіданні - казці «Слово» милосердя збудилось скорше в кам'яних грудях Сфінкса пустині, ніж у людських. «Нехай же з кам'яних грудей Сфінкса пустині переллється у груди людські, часто за ґраніт твердіші». Цими словами кінчається оповідання — казка.

В основі оповідання „Прокажений" лежить проблема вдячности, чи радше невдячности людської. Постає болюче питання, чи аж така людська невдячність? І ще болючіша відповідь: аж така!

«Прокажений» — це одна подія. Подія людської душі. «Господь підніс її з темряви, покритої роспучливим криком «нечистий». Тепер бо знов відкритий йому цілий світ, як скарбниця надій, можливостей, осягнень. Довкола безкрай, як весняне поле, вкритий квітами, тільки схились і зривай.»

А потім «стерпла» душа, бо відійшла від того, що вічне, чудесне. Прийшов упадок у безодню злости і зла.

Це не Бог карає. Людина сама себе карає. Консеквенція думок і вчинків. До ряду цих проблем належить також питання правди. Порушене воно в нарисі „Квод ест верітас?" та в більшій, ще недрукованій повісті, під тим самим заголовком.

Ці проблеми, як і інші того ж роду, належать до вічних, але для кожної людини на землі вони завсіди нові. Порушені у літературній формі, у мистецтві слова глибоко діють на читачів, спонукуючи до застанови. Ведуть на стежку обновлення духового.

Цим не зовсім вичерпується тематика Н. Королевої. Вона багата й різнородна. Це світова тематика. Мало хто з наших письменників новіших часів, крім Лесі Українки, черпав теми з цієї скарбниці. У творах Наталени Королевої розгортається широкий світ. Свята Земля, де жив і навчав Спаситель, старинний Єгипет, могутня римська імперія, Еспанія, стародавня Україна, екзотика Кавказу і навіть далекі Індії. Все це творить барвисту і дуже цікаву панораму літературної творчости Н. Королевої.

У своєму літературному дорібку начислює письменниця 15 книжок. З того 6 великих повістей, а решта збірки нарисів леґенд, оповідань. Багато творів розкинених на сторінках преси і журналів. А новіші твори ще зовсім недруковані.

Деякі з них в рукописах передала письменниця до Сарселю. Наша літературна критика назвала письменницю спецом від середньовіччя. (М. Лемкович-Добрянський : Спец із середньовіччя і повість із середньовіччя).

1936 р. Н. Королева нагороджена була першими літературними преміями за книжки «Без Коріння» та «Інакший Світ». Нагороджена була також повість «Сон Тіні» та «Предок». Прекрасна повість, де акція починається в Еспанії, а кінчається в Україні.

Ця багата на мистецькі та етичні вартості творчість, ще майже зовсім не розглянена із становища літературної критики, крім численних рецензій, що поза малими виїмками, були виявом захоплення літературо-знавців і читачів. І не диво, бо ж Наталена Королева сучасна нам письменниця і на повні критичні рогляди її ще за рано. Літературні твори Н. Королевої — це твори, що потребують до їх читання вже виробленого смаку у цих творах. Реалізм і символізм творять вибагливу плетінку, де проходить ідея єдности минувшини й сьогочасности.

Творчість цієї письменниці ніяким чином не є відірваним світом у нашій літературі. У 17-му й 18-му ст. бачимо на сценах наших колеґій та Могилянської Академії, побіч «Владиміра» і «Ласки Божої», також «Олексія-чоловіка Божого», а в ньому римських патриціїв та християн перших століть.

Бачимо також «Слово про збурення пекла», євангельська тематика. Ця загально світова тематика використана в нас і в інших родах літературної творчости, нарівні з тематикою стисло українською. Так само виглядає ця справа в літературі нашого середньовіччя. Поруч оповідань про життя і подвиги українських святих та угодників Божих, маємо оповідання про святих із різних країв. І те саме в апокрифічній та в подорожничій літературі. До цієї давньої традиції нав'язує нитку своєї творчости Наталена Королева, об'єднуючи минувшину і теперішність в одну нерозривну цілість.

УВАГА! **НОВА УКРАЇНСЬКА РАДІОПЕРЕДАЧА В ЧІКАҐО** УВАГА!

Організацій Визвольного Фронту (ООЧСУ, СУМА,АП АБН, Т-во к. в. УПА, ТУСМ).

кожного четверга в год. 9.30 — 10 вечором

на радіовисильні WOPA 1490 або ФМ 102,3.

У програмі: політичні та господарські новини з коментарями, вісті з України, хроніка з українського життя на чужині та літературно-музична частина.

Замовлення оголошень спрямовувати на адресу:

U O of L F

2457 W. Chicago Ave, **JUniper 8-2630** CHICAGO 22, Ill., USA

Марія Овчаренко

НОВИЙ РОМАН І. БАГРЯНОГО

Іван Багряний, «Буйний Вітер», роман, 423 ст., В-во Україна, Мюнхен, 1957. Книга перша: «Маруся Богуславка».

Перед другою світовою війною ім'я письменника Івана Багряного було зовсім незнане по цей бік Збручанського кордону, навіть серед тих, що цікавилися літературним рухом у Совєтській Україні, дарма що Багряний почав друкувати свої перші твори ще в 1926 р. Про долю молодечих творів Багряного, як також про те, чому вони не знайшли ширшої популярности, промовисто говорить підзаголовок до його збірки поезій «Золотий бумеранг»: «рештки загубленого, конфіскованого та знищеного . . . »

Як каже автор редакційної статті до тієї збірки, «такий підзаголовок — це не поза, не кокетування поета . . . Це гола, неприкрашена й жорстока правда.»

Перший період творчости, що зразу замаркував оригінальну творчу індивідуальність, припинився арештом поета в 1931 р. і засланням його в концентраційні табори Далекого Сходу. Із часу тієї головокружної „одисеї" залишилися тільки фраґменти поетичних творів, що їх автор виношував і компонував у тюремних камерах під час етапів, в антрактах між допитами, під час утечі й блукання по Приамур'ї, а відтворив та опублікував аж поза межами Сов. Союзу на еміґрації в збірці «Золотий бумеранг», 1946 р.

Новий період у творчості І. Багряного відкриває поява роману «Тигролови», що в 1944 р. був нагороджений першою премією на літературному конкурсі у Львові й зразу здобув авторові широку популярність. З того часу Багряний майже всю свою увагу зосереджує на прозі, знайшовши тут властиве поле для мистецького самовиявлення.

Романи, що появилися після «Тигроловів», «Сад Гетсиманський» (1950) і «Вогненне коло» (1953), особливо перший з них, не зважаючи на деякі мистецькі невивершення, засвідчили велику творчу потенцію автора орудувати більшими полотнами.

Минулий рік приніс І. Багряному нові досягнення. Переклад «Тигроловів» на англійську мову здобуває йому прихильні рецензії англійських та американських критиків. Це тріюмф, що нелегко дістається українському письменникові.

Українського читача обдарував І. Багряний новим твором «Буйний вітер». Це широко заплянований роман (мабуть, трилогія, хоч про те немає в книзі ніякої згадки); його перша частина і є предметом оцього розгляду.

У «Буйнім вітрі» автор поставив собі за мету дати образ життя української молоді під большевицьким пануванням у понурих поколективізаційних часах напередодні вибуху другої світової війни.

Життя молоді, її думки й пориви, — це хвилююча й вічно актуальна тема, гідна найкращого пера, а для українського читача на еміґрації вона має особливий інтерес ще й тому, що відгороджена від вільного світу залізною заслоною непрохідних політичних кордонів і обхоплена тенетами марксо-ленінського діямату українська молодь на Батьківшині неодному з нас здається нерозгаданим сфінксом із сімома печатями мовчання на душі й серці.

Цю молодь змалював Багряний із великою любов'ю так, як він її бачив крізь призму власного ідеалізму, як розумів і як пізнав світ її внутрішніх поривів, закритий перед прозірним оком офіційних совєтських чиновників і сексотів.

Фабула першої книги «Буйного вітру» не дуже складна. В схематичних рисах вона виглядає так: Театральний ансамбль у місті Нашому готуєься до вистави п'єси «Маруся Богуславка». Вичерпавши скупенький репертуар дозволених комуністичною цензурою п'єс, ансамбль рішив поставити цю дещо перестарілу, зате ефектовну своєю екзотикою і, головна річ, аполітичну своїм змістом драму. Ціле місто Наше й малощо не вся область чекають з нетерпінням прем'єри. Врешті надходить довгоочікуваний день. Прем'єра «Марусі Богуславки» стає величезною подією, що своїм значенням виходить далеко поза межі звичайної театральної вистави, викликавши непередбачений ефект. У мистецькій грі особливої гостроти набирають моменти, що їх чекала й бажала публіка. Алюзії до сучасного стали очевидні й „психологічне настановлення граного на сцені пересувалося на сучасну площину" (413). Акторам не треба було грати, удавати, бо реальна леґенда дійсности була сильніша за леґенду давнини.

Книжкові слова тексту п'єси тільки допомагали артистам висказати те, чим наболіла їх душа, передати глядачам цю іскру, розбурхати й сколихнути до глибин їх приглушені емоції.

Прем'єра «Марусі Богуславки» пройшла з повним успіхом, що був не тільки звичайним

мистецьким успіхом. „Це була демонстрація, стихійна, непередбачена і немислена..., після якої всі чекали страшних подій, арештів, допитів. Але до цього не прийшло, бо вранці після прем'єри гучномовці сповістили про вибух війни".

Таким сильним акордом закінчує Багряний свою «Марусю Богуславку», допровадивши увагу читача до найвищого напруження. Кінцеві розділи роману стали не тільки кульмінацією акції, але й мистецькою вершиною цілого твору.

Зосереджуючи свою увагу, більше ніж у попередніх творах, на духовому житті людини, І. Багряний не випадково до цього роману бере сюжет з театрального життя. В державі тотального духового поробощення під час нагінки й плянового виницування незалежного думання та віри в світ ідеалу, театр набрав особливого значення. Він став єдиним пристановищем, де люди, ограблені з усього, що підносить душу на висоти, могли заспокоїти свою спрагу за красою й ідеалами. Про цю особливу ролю театру в совєтській державі говорить Багряний неоднократно: „Відтоді, як скасовано релігію, відтоді, як церкви, що колись були душею міста, позакривано та поруйновано, або обернено на склепи для утиль-сировини чи на зерносховища, — театр посів їхнє місце — він став душею міста Нашого... Він, як тихий і радісний острів спасіння в розбурханому морі рудого шалу й рудого відчаю..." (79).

Довкруги центрального сюжету з театрального життя автор групує головні й другорядні епізоди та цілу галерію різноманітних типів, що мають пряме або посереднє відношення до основної акції.

Головною героїнею роману є Ата Дахно, молода й талановита прімадонна театру в місті Нашому. Її наділив автор найідеальнішими духовими й фізичними рисами. Вона найталановитіша й найвродливіша в цілому театральному колективі, при тому внутрішньо чиста й неподатлива на залицяння всіх донжуанів, особливо тоді, коли ці донжуани з партквитком або в уніформі енкаведиста; вона незалежна в своїх поглядах і наскрізь революційно наставлена проти червоної влади, дарма що, як сирота, вихована в совєтському дитячому притулку. Живучи в знеосібленій епосі, Ата докладає всіх зусиль, щоб серед гущі знеосіблених типів знайти людей з живою справжньою душею: „Мені часом здається, що нині кожна людина чудна — це шарада. На кожного глянеш — не справжній!... Якась омана. Кожен має дві душі — одну для щоденного вжитку, для офіційного вжитку, а другу таємну... І от ходять, працюють, живуть і кожен немов у футлярі." (21)

Не диво отже, що Ата, дарма що могла б стати володаркою серця будь-якого донжуана в місті Нашому, всі свої сердечні почуття зберігає для Петра Сміяна, людини незбагненної й загадкової, колишнього політичного в'язня, викинутого поза рамки совєтського суспільства й звільненого з каторги під опінією божевільного. В ньому Ата сподівається знайти людину із справжньою душею.

Але крім почуття звичайного людського кохання, Атину душу хвилюють ще й інші проблеми. Автор робить її безстрашним шукачем загубленої і вкраденої в жорстоких часах правди.

Тієї правди шукає Ата наче навпомацки й серед хащів облудливих комуністичних гасел і загального забріхання інстинктовно віднаходить майже невидну стежину в інакший і незнаний їй дотепер світ. Це світ забороненої і висміюваної власть імущими релігії. Особливою теплотою і якоюсь своєрідною романтикою окутує автор розділ, де змальовує першу Атину зустріч з релігією. Нема тут ні штучного патосу, ні героїчних жестів, ні якогось чудесного прозріння чи душевного просвітління, зате є щиро людське почуття. Подібні вияви цього почуття ми бачили пам'ятної осени 1939 р., коли до галицьких церков крадьки заходили несміливі юнаки в сірих червоноармійських шинелях і, ставши навколішки, втирали сльози твердими долонями.

У часах, що про них розповідає Багряний у «Буйному вітрі», релігія й церква були вже майже зліквідовані в Совєтському Союзі й поволі відходили в історичне забуття. На одверті релігійні практики зважувались хіба найубогіші з убогих духом — старенькі бабусі й діди, що вже відходили з життя. Молоде ж покоління не знало майже нічого про релігію, а якщо й знало, то хіба в фальшивому насвітленні цинічної антирелігійної пропаганди. Проте підсовєтська українська молодь не належала до табору ворогів церкви, особливо безпартійна й та, що серцем бунтувалася проти всякого насилля і стояла по стороні переслідуваних і покривджених. Але стиснута кліщами поліційної держави, вона не зважувалась відверто виявити свої почуття. Цей внутрішній конфлікт молоді у зв'язку з релігією змальовує Багряний в одному з найкращих і найзворушливіших розділів свого твору «Де бамкає старенький дзвін».

„Ата дивиться, не відводячи очей, на церковцю, на людей, що крадькома входять, зігнуті якимсь надмірним горем і журбою, слухає таємниче гудіння в тій церковці, нібито приглушений плач десь під землею всіх тих стареньких жінок і дідів, і тих немовляток, яких вони приносять і за ручку приводять, — і їй хочеться піти туди. От встати й піти... А чому б ні? Чому ж би їй не піти в цю церковцю, на місці вічного спочинку предків, над цим занедбаним і печальним їхнім гробовищем.

От встати й піти. Ану ж!

Ата стріпує головою й пломіниючим погля-

дом дивиться в обличчя своїх подруг і читає в очах деяких те саме бажання... Потім дивиться на інших — і бачить на їхніх обличчях переляк, — вони відчувають інстинктом те, що відбувається в Атиній душі, бо перед тим дивилися разом з нею на церковцю, і швиденько відводять очі..." (стор. 182-183)

Але Ата все таки зважується на небезпечне діло й з подругами входить до церкви.

„Вони увійшли. Увійшли і стали біля дверей всередині церкви... І не знали, що робити. Розгубилися. Зніяковіли..."

Рядками, насиченими глибоким почуттям, змальовує автор сцену в малій церковці:

„Церковця була повна. Це все були старенькі бабусі, це все були жінки, і лише дене-де видно мужеські, теж старечі, обличчя і дитячі...

Од усього віє скорботою — і від зігнутих спин, всіма забутих і висміяних десь там, і від тонюньких свічечок, і від тихого смутного голосу низенького, худенького священика, що виконує подвиг печально і мужньо, і від тих пучечків чебрецю, що понакладаний над образами замість дорогих оздоб, і від убогої одежі..."

„Ата озирнулася на грона наставлених на неї очей, заморгала розгублено й безпомічно, і з її очей бризнули сльози."

Мало хто з наших письменників, що вийшли з-під совєтського режиму, підходить до релігійного питання так близько, як Багряний. Релігію розглядає він не як зовнішньо-обрядову справу в її естетично-чуттєвому аспекті, а як органічну потребу людської душі, що її не може здушити ні систематичне ламання людського духа, ні найцинічніша безбожницька пропаганда, так пластично зображена в одному з розділів «Буйного вітру» («Герой унікальний", 217).

Щоправда, герої Багряного не мають чіткого уявлення про християнського Бога (бо й звідки вони його можуть мати!), але проблема шукання Бога, правди, справедливости означає для них вихід „з трагічного душевного провалля", „в цій епосі страху й порожнечі".

Деякі з персонажів «Буйного вітру» видають тривожне питання: „Ви вірите в Бога?", що, до речі, викликає дуже близькі асоціяції до питань, що їх ми чули вже згадуваної осени 1939 р. від нашвидку руку спрепарованих червоноармійських політруків. Їх роблено задиркуватий тон („Скажіть, будь ласка, є Бог, чи нема?) явно контрастував із неспокійним виразом їхніх очей, що наче очікували від вас заперечення того, що їм звелено говорити.

Паралельно із шуканням Божої правди герої «Буйного вітру» горять бажанням знайти вкрадену національну правду. В мрячних післяколективізаційних часах, що їх Багряний називає „епохою рудої гістерії" (червоної теорії, ст. 78), українська національна проблема була зведена до рівня хахлацького етнографізму, і кожний відрух у сторону „місцевого націоналізму" здушувався в зародку тавром контрреволюції.

Але під плівкою принатурення до умов у надрах народної душі не вгасав живий огонь національних емоцій, ладен спалахнути від пригожої іскри. Проте зайво шукати в «Буйному вітрі» активних борців-революціонерів за національну правду, бо в понурих післяголодових роках їх в Україні не було, так як і не було вже тоді активних подвижників за Христову правду, хоч цього, можливо, й бажав би не один із читачів. Українська незалежно думаюча інтелігенція коротала дні на далеких каторгах, а якщо в Україні й збереглися окремі її одиниці, то хіба під машкарою божевілля, як Петро Сміян у «Буйному вітрі». Пересічний громадянин, закривши страха ради непроглядним футляром, не виявляв назовні прихованих думок. І Багряний допомагає читачеві заглянути під цей футляр і відкриває живу людську душу не тільки в окремих одиницях, але й цілих збірнотах, у чому він виявив себе справжнім мистцем. Збірноти людські під пером Багряного — це окремі живі істоти, столикі й стоокі, наділені тими самими психічними перцептивно-реактивними якостями, як окремі індивідуальності (напр., мистецька картина війська підчас маршу, фізкультурники, прибиті працею й злиднями колгоспники, театральні глядачі).

Поки не закінчена ціла трилогія, передчасно ще робити якінебудь певні висновки щодо вартости твору в загальному. Але перша частина «Буйного вітру», хоч у порівнянні з попередніми творами Багряного не є новим мистецьким словом автора, звертає на себе увагу своїм ідеологічним тлом і, як така, повинна врешті розвіяти невірні уявлення про світогляд Багряного, створені, можливо, його політичними антагоністами, а може й людьми, що не вміють відділити політичної діяльности голови УРДП від літературної праці письменника Багряного.

Тим часом для чимало читачів буде несподіванкою те, що автор «Буйного вітру» виявив ідеалістичний світогляд, як не один із наших патентованих ідеалістів...

Адже всі герої Багряного — подвижники справедливости і якоїсь ірраціональної (хоч і ближче несконкретизованої) абстрактної правди, що породжує тугу за красою і за визволенням божественного первня в людині, всі вони внутрішньо чисті й наскрізь моральні та своєю душевною чистотою на ціле небо перевищують героїв у деяких творах, що появилися також у минулому році.

Але обмежуватися в оцінці «Буйного вітру» самими тільки суперлятивами було б дешевою пропагандою, якої заслужений автор не потребує.

Подібно, як і попередні твори Багряного,

«Буйний вітер» не рівний з мистецького боку. Мабуть, піддавшись бажанню бути мистецьким літописцем нашої доби, І. Багряний часто втрачає з ока дуже важливий мистецький засіб, що ним є економія слова. Через надмірну докладність в описах та через зайву балакучість у діялогах деякі розділи «Буйного вітру» переходять у газетний репортаж. Напевно конструкція твору вийшла б пружнішою і прозорнішою, коли б вичистити її з зайвого балясту, що ними є передовсім вставлені епізоди й продовгуваті анекдоти з життя другорядних персонажів, що не мають прямого відношення до основної акції, з'являються в романі випадково й, не знаходячи мистецького виправдання на дальше існування, зникають із арени розповіді (Напр., довгий анекдот про Сметану й Вареника в розділі „Ентузіясти"). У парі з нагромаджуванням зайвого матеріялу йде також і манера оповіді. Сучасному читачеві, призвичаєному до головокружного темпа, не зовсім підходитиме під смак надто детайльний вступний опис міста Нашого, чи опис вигляду персонажів, що місцями мимовільно викликає асоціяції про повільну епоху простодушного Нечуя Левицького („Вона — тонка й виточена, як ситняжина, насунувши солом'яного брилика на самісенький ніс, так ніби їй увесь світ остогид і вона не хоче на нього дивитися; чорні коси виповзають з-під брилика двома блискучими гадюками і тд... А віку їй — ну, може, двадцять весен, а може й ще одна..." і тд. „Він — зовсім зелений юнак, але атлетичної будови, має гарне, інтелігентне обличчя, з золотавим пушком над губою... і йому теж небагато весен, може двадцять три, а може ще й одна"... і тд.,ст. 15).

Втомлюють до деякої міри також повторювання тих самих думок, як, напр., у розділі „Храм Мельпомени" при описі функцій і значення театру.

Властивою стихією в розповіді Багряного є не об'єктивне споглядання та холодний, описовий реалізм, а ентузіязм, емоційність і романтичний патос. Тому й не диво, що ті розділи, де автор заторкує глибокі переживання людської душі, промовляють до читача найсильніше. Якби й не намагався наш заслужений автор стати українським Гюґо чи Бальзаком, по своїй природі він все таки рідний брат тих наших письменників, що корінням своєї творчости виростають з української романтики і з притаманної українській психіці ліричности.

Ті сторінки, що на них Багряний передає, заторкує близьку своєму серцю тему, надихані справжньою поезією:

„Волосожар, як гроно пломеніючих діямантів в короні невидимої царівни, як сузір'я перлин у волоссі легендарної полонянки, коханки й трагічної дружини паші турецького, Марусі Богуславки...

Він — Волосожар — стоїть над далеким затуманеним обрієм і тихо миготить дрібнюсеньким миготінням купки зоряного пилу і здалеку видається, що то на театрі, на самім шпилі театральної вежки припнято гроно ілюмінаційних лямпок — вони тремтять в безодні ночі й горнуться спільно докупки, як сироти в безмежній тишині космічної пустелі, в синій порожнечі..."

У великому романі найважнішим компонентом є персонажі, що з їх дієвости й з динамізму їхніх характерів виплітається мереживо всієї фабули. У талановито написаному романі персонажі реальніші від реального життя, живіші від живих людей з буденного оточення, не зважаючи на те, чи автор відводить їм багато місця, чи в їхній характеристиці обмежується до кількох імпресіоністичних мазків.

Чи герої першої книги «Буйного вітру» теж полонюють читача живістю й динамізмом своїх характерів? Чи мила Ата Дахно є тією чарівницею, що посіла головне місце в нашій уяві і в наших думках? Покищо ця „найкраща квітка міста Нашого", ця „найліпша й наймиліша, така дорога всім" (як називає її автор) Ата тієї магічної сили в першій книзі ще не має, хоч у своєму характері носить завдатки на те, щоб у дальших частинах твору стати центральною постаттю акції, напоєної драматизмом і конфліктами.

Тут покищо її діяльність здебільша зводиться до того, щоб відбивати залицяння всіх донжуанів совєтської верхівки, і до довгих дискусій — на політичні теми. Усі Атині розмови із совєтськими вожаками — це відважні проповіді з безпощадною критикою цілої системи, що покищо проходять їй безкарно, бо її опоненти відборонюються доволі блідими репліками. Можливо, що Атиними устами автор хотів передати все, що думала й з чим не погоджувалася підкорена совєтському режимові українська молодь, забуваючи про те, що нехтування економією слова може легко призвести мистецький діялог на вибоїстий шлях сухих політичних дискусій, а перебільшена ідеалізація не завжди йде в парі з життєвою реальністю.

Однією з цікавіших постатей «Буйного вітру» є Петро Сміян, що його автор, по всякій імовірности, в дальших томах виведе на ширшу арену акції. Сміянова сильветка, виведена кількома мазками, виступає дуже рельєфно. В паноптікум знеосібнених бездушних типів цей — ніби божевільний — здається єдино нормальною людиною, що вміє зберегти свій незалежний внутрішній світ, не зважаючи на всі енкаведистські шикани. Могло б виглядати на сатиричну вигадку те, що в Есесерії єдино нормальними людьми можуть бути тільки божевільні, коли б не підтверджувала цього мова фактів, достоту знана вже нашим читачам із спогадів, біографій, чи творів нашої новішої літератури.

До цікавіших постатей «Буйного вітру»

можна також зачислити Данка Шигамагу, своєрідного Квазімодо. Шкода тільки, що автор показав нам його в одному тільки розділі.

В численній ґалерії негативних типів, скопійованих, напевно, з життя, автор хотів зобразити загниваючий світ совєтської кліки, що, відійшовши далеко від пробоєвих гасел перших років революції, бовтається в мілкому багні дрібноміщанської розпусти й п'янства. Усіх їх можна підвести під один стрихулець доволі одноманітного типажу, бо ні один із них не звертає на себе уваги ні виразнішими рисами, ні більш поглибленою індивідуалізацією.

Автім, поки не закінчений ще цілий твір, усякі критичні зауваження, оперті на часткових спостереженнях, можуть бути передчасні. Треба сподіватися, що в дальших частинах цього роману, започаткованого так цікаво, автор на всю ширину розгорне свої задуми, переливши їх на мову мистецьких образів і вольових, активних персонажів.

Шкода тільки, що цій одній із цікавіших книжок на нашому видавничому ринку за минулий рік не пощастило з зовнішнім оформленням. Чомусь мюнхенське видавництво «Україна» не подбало ні про технічну, ні про належну мовну й правописну редакцію.

Книжку видрукувано на вбогому бібулястому папері, а кількість мовних і правописних недоглядів переходить межі звичайних друкарських помилок. Не треба бути мовним пуристом, щоб помітити наглядні варваризми, запозичені головно з московської мови:

Дерзать, дерзка, руша (ст. 85), дерзке серце (86), сотрясають (10), екіпіровка (26), зашагала (28), утруждаєте, мужської (31), безобидні (87), мятежний (199), которі погрубші (24), койдє (420), терзаємий (403), галерея (217), мерзость (220), четвірка (185), соратника (82), він є старше всіх (60), можно, Атини очі (19), Сластьонови арґументи (119), мучається (154), зроблена так мистецькі (269) і тд.

Нерідко трапляються й діялектичні форми: Протіг, дверіх (203), по очіх (291), по коніх (307), бачуть (277).

Неприємно вражають також і разючі правописні помилки: Трівога (91), шістьдесят (8), п'ятьдесят (33), маестат (58), тріумфально (63), весілль (88), обличчь (19), зкоса, зхвильований (275).

І. Багряний не належить до письменників, що працюють над мовою, виточують і різьблять це знаряддя свого мистецтва, щоб допровадити його до повного звучання. В його творах поруч високопоетичних місць нерідко трапляються, крім згадуваних уже варваризмів, також і прозаїзми (напр.: „...і якщо його губа одвисає, то тільки тому, що з середини на ту губу напірає надмір сили. Те, що вражало її й раніше неприємно, особливо вразило тепер, а саме контраст між його біологічним оформленням (зовсім м'ясарською зовнішністю) і тими речами, які він проповідує ...", ст. 33) та звороти, взяті з жарґону щоденної мови. Дбайливіша мовна редакція допомогла б вигладити ці нерівності.

ЗАМІСТЬ $ 38.90 ЛИШЕ ЗА $ 33.90

на сплати по одному долярові тижнево можете придбати тепер

комплет видань Видавництва М. Денисюка

22 дотепер видані книжки в твердій оправі з позолоченням

НОВА ҐРАДУАЦІЯ „КУМ ЛЯУДЕ"

Ельва Барабаш (дочка п. Ольги з Пирчів, учительки з Вінніпегу, та проф. Івана Барабаша, учителя чікаґських шкіл, інструктора музики та диригента оркестри Сіті Джуніор Каледж і оркестри СУМА), саме тепер градуала „кум ляуде" на Чікаго Мюзикал Каледжі оф Рузвелт Юніверзіті, одержавши маґістерський ступінь у фортепіяні, як у головнім предметі. Ельва Барабаш була ученицею д-ра Рудольфа Ґанза, відомого в музичнім міжнароднім світі піяніста, композитора, викладача й учителя. Перед цим Ельва закінчила музичні студії в чікаґській Музичній Консерваторої, де навчалась у п. Альвіни Рексі, а пізніше в Говарда Велса, що його ученицею була впродовж 7 літ.

Ельва Барабаш була талановита не тільки в музиці. Вона закінчила з відзначенням нормальну та середню школу. За свої успіхи в науці була прийнята, яко член, до Державного Почесного Товариства відзначених учнів. По закінченні середньої школи записала-

ся на Нортвестерн-Університет, де одержала на три роки повну стипендію т. зв. Ля-Верн Ноес Сколяршіп. Упродовж одного року вона студіювала гуманістичні науки, а саме: історію та англійську мову. Все ж таки музика й гра на фортепіяно були головними її зацікавленням і пристрастю. Після двох років студій на Норвестерн-Університеті Ельва Барабаш перейшла на спеціяльні музичні студії до Чікаґського Музичного Каледжу. Ці студії закінчила 10. червня 1956 р. з титулом Бечелор оф Мюзік і дала блискучий концерт, як зразок мистецької інтерпретації і доброї техніки. 22. травня ц. р. вона знову дала показовий концерт, що був частиною іспиту для магістерського ступня з головним предметом у фортепіяні.

Музичний шлях Ельви Барабаш вже давно позначився самостійними виступами: так на 8-му році життя вона дає сама фортепіяновий речиталь у Музичній Консерваторії в Чікаґо; маючи 14 років, грає як гість-соліст разом із оркестрою Рай Каледж мадярську фантазію Ліста, відтак Концерт Ґріґа для фортепіяно, також у супроводі оркестри. До її численних успіхів треба зачислити ще її дуже викливий та фінезійний акомпаньямент для челістів, що концертували в Чікаґо й запросили її на акомпаньяторку. Чельо, по фортепіяні, належить до її улюблених інструментів. Гру на цьому інструменті вона довгий час студіювала.

1954-го року Ельва Барабаш була вибрана одноголосним рішенням музичних суддів на солістку концерту Мюзикел Каледж оф Чікаґо, де відграла Концерт для фортепіяна ч. 2 Шопена. У роках 1954 і 1955 вона здобула музичні нагороди Олівера Дітсона, у висоті по 600 дол. кожна. У 1956-му р. здобула перше місце на Міжнародньому Фортепіяновому Фестівалі, де, крім грошевої нагороди, дістала й золоту медалю. Опріч того, в квітні 1956-го року одержала нагороду на фортепіяновому концерті, спонзорованому Клюбом Жінок-Музиків.

Тепер Ельва Барабаш працює професоркою в Музичному Інституті ім. М. Лисенка та впродовж двох років учителькою фортепіяну в Музичному Каледжі Рузвелт-Університету.

Д. Левицька

У ФІРЕНЦЕ (Фльоренції)

Свіжого червневого ранку я залишив римську станцію Терміні. Підмійських околиць майже не видно, вони загорнулися серпанком мряки. Потяг справно біжить і зупиняється в місті Орвєто, старовинному центрі етрусків, що й досі ще має середнєвічні риси етрусків, у Кюзі з відомими могилами етрусків. Мряки вступаються поволі, підносяться, і краєвиди ширшають. Онде вдалині, по правиці, широкі води — це озеро Тразімено, найбільше на Апенінах. Воно відоме з перемоги Ганібаля над римлянами в 217 р. перед народженням Христа.

Зараз виринає Теронтоля, а там скрут на Ареццо, теж у землі старих етрурців. В околицях Арецца є Кималдолі, де недалечко, з три кілометри, знаходиться відомий на ввесь світ первісний осідок дуже строгих ченців, так званих камедулів. Тут майже сосновий ліс, місцями густющий, а там манастир-єрем, ще з 1012 р. Отак ми вже знаходимося в третій італійській провінції: вибули з Ляція (Рим), минули Умбрію (Орвєто) і прибули в Тоскану — Полтавщину Італії, а тепер в'їжджаємо до самого міста Полтави — Фіренце, міста квітів, мистецтва й поезії ... Садиба культури й вогнище італійської думки. Фіренце колиска літературної італійської мови, це Олімп Данте, тут колись лукавив хитрий Макіявеллі, меценасували пам'ятки мистецтва славні Медічі ...

Головна станція — нова, фашистівського крою. По пероні проходжується на босівський лад італійський „емпі" в шоломі. Складаю валізки в переховальні на станції і просто до ґалерії Офіції. Бо щоб обдивитися докладно цілу Флоренцію і все належно простудіювати, не вистачає одного дня, але треба з чотири ... Отже, пройшовши через соняшний станційний майдан, попри св. Марію Новеллю, де на ліво — собор, а на право — хрестильниця, простою вулицею Калцайолі, потім роблю скрут і, поминувши майдан Сіньйорії, а перед ним Старий Палац, іду просто до ґалерії. Треба поспішати. Тут до тридцяти заль, наснажених мистецтвом: скульптура, малярство ...

У першому вестибюлі 12 погрудь Медічейської родини, що фундувала ґалерію, а в другому — два пси геленістичного типу і збірка різних бюстів та статуй. За поганською „Арою Пачіс" перша заля. Кругом повно життя у барвах та поставі. Тут Джіодотто зо своєю Мадонною, а вона з янголами та святими. Робота здорова величчю та повагою. У другій залі сієнська школа з XIV в. показує нам Благовіщення. А в четвертій Пилип Ліппі (XV.) змалював Пречисту, як вона клониться перед Своїм Божим Дитятком. Цілий образ-знамено місця і епохи в наступних залях Ботічеллі: у вишуканій обвідці сидить Пречиста, Малий Бог у захваті, кругом зантропоморфізовані до стилю янголи ... Проблискує вишукана тендітність та уважливість мистця.

А ще не забути Леонарда да Вінчі. Онде його Благовіщення. Пречиста сидить на ганку мурованого, з мистецькими фрамугами, дому, ще більше майстерний пульпіт, де спочиває рука Повноласкавої, а на тлі стилізованого деревного краєвиду приклякнув Амбасадор Пресвятої Трійці.

І старий Перуджіно у 8-ій залі має свою Мадонну, а по інших теж його не бракує. Куди менше виразистий образ краєвиду, але зате набожніший — це Кореджжіїв образ „Марія у поклоні Дитинці". Вона стала на сходах на коліна, на дрібці соломи небесне Дитятко, а над ним Божа Мати з розпростертими руками, наче на Іже Херувими, похилилась, адоруючи ...

Центром уваги є медицейська Венера, старого грека Праксителя — шляхетний білий мармур, удягнений у жіночі риси.

Ступаємо далі. Онде Свята Родина Михайла Ангела Буанаротті. Марія нахилена, на рамені Ісусик, а тлом для обидвох — св. Обручник. Ще знаходимо тут автопортрет самого мистця з жилавим лицем і рукою та рідкою борідкою. А там ще школи: французька, флямандська та німецька. Можна дістати головокруження від цієї копальні чи лісу мистецтва. Виходжу.

Поспішаю трохи назад, до Собору. Будова його тривала 165 років, а почалася з 1296 року. У тому часі в нас процвітала галицька держава: Лев Данилович та Юрій довели її до повного розквіту ... Тут мармури: білий-карара, зелений-прато і червоний-маремма. Вже вистачила б оця Св. Марія дель Фіоре, щоб бодай тиждень просидіти у Флоренції ... А з боку ще світової слави вежа-дзвіниця. Скільки тут наскладано мистецтва! Цікаві алегоричні фіґури мистецького уміння: скотарство, музика, металюрґія, будівництво, гіпніка, ткацтво, законодавство, мореплавство, суспільна справедливість (о, вже тоді знали за неї!), хліборобство, різьба та малярство. Йду на Джіоттову вежу і оглядаю краєвид.

Коли б так рука трохи довша, то б досяг поблизьку копулу собору. А там внизу восьмистінна хрестильниця ще з первісних часів християнства, і „райські двері" з мистецькими плоскорізьбами. Зараз приглянусь, тільки зійду на долину. А ще, дивись, там пузата вежа на палаці Веккйо, при долині в неї білий круг годинника. А ще: церкви, палати, доми, вузенькі вулички, річка Арно, оперізана кількома мостами, і лагідні тосканські горбочки, живі, зелені, що замріяно дрімають у палючім сонці ...

А ще б не поминути палацу Подести (влади), де тепер національний музей. Пам'ятки етрусків, середньовіччя та відродження. Подвір'я з криницею переносить вас у старі часи дуків, сварів, творчости й руїни ...

Куди б ще податися? До манастиря св. Марка! Тут Беато Анджеліко залишив на стінах келій цілу книжку своїх креацій. Тут почав своє монашество св. Антонин із Фіренце, щоб опісля засісти на місцевім архиєрейськім престолі. Звідси вийшов нещасний Савонароля, щоб згоріти на вогнищі, на площі Сіньйорії. Тут жив і відомий маляр відродження Фра Бартоломео. Від церкви св. Хреста вже недалеко до старого мосту на Арні, обліпленого домиками та склепиками, навіть не завважиш, що ти вже на другому боці Арни. Тут на узгір'ї галерія Пітті. З неї залишився в спогаді монумент Каїна. Дійсно, артист позбирав усе каїнське і вмістив у цю бронзову потвору ...

Години непомітно минають, почуваю втому з переситу оглядання. Мушу повертатись, бо незабаром поїду на Венецію. Ще до св. Марії Новеллі; вона для нас, українців, тим цікава, що тут у цій церкві підписано флорентійську унію, тобто сполуку східньої церкви з Римом. На тім соборі був від українців митрополит, потім кардинал Ісидор. Це сталося 1438 р. Ще в бічній наві є гріб грецького патріярха Йосипа, що помер у час собору.

Минула п'ята година. Повітря очистила хвилева туча, а залізниця скорим кроком гнала на Пістою, Болонію до Венеції. Стоючи в присінках вагону, кивком серця і руки попрощався я із середземноморською Полтавою.

З Богом, Фіренце!

Володар Буженко

УВАГА! РАДІОСЛУХАЧІ м. ЧІКАҐО УВАГА!

Слухайте на радіовисильні ВОПА на хвилях 1490 або Ф. М. 102,3 радіопересилання

Щодня від понеділка до п,ятниці рано 7-7.30

Диктори: З. Голубець, Р. Дубляниця, В. Іващук і Р. Турянська.

Субота: 7-8 вечора — В. Іващук і Р. Турянська

У програмах «Голосу України»: політичні новинки й коментарі; вісті з українського культурного й господарського життя; спортові передачі, комунікати і повідомлення товариств, літературно-музичні передачі; музика поважного й легкого жанру; оголошення купців і підприємців.

юба Вітошинська

НА МОНМАРТРІ

Монмартр відомий українському загалові у ранції й українським туристам, що прибува-ть до «столиці світу», перш за все як п'єдес-ал для катедри „Святого серця" (Сакре-Кер), ло височіє над усім Парижем своїми білими трохи цибулястими) банями, де відбувають-я українські церковні урочистості. Для мен-шого гуртка людей відомий Монмартр ще з узенької, крутої вулички Фетріє, де під ч. 32 ід тринадцяти років, тобто від закінчення вій-и, постійно живуть якісь українці. Українці, к відомо, завжди вибирають собі для мешкан-я найпоганіші й найнужденіші квартали, а то-у й з цілого прекрасного Монмартру вибра-и якраз Фетріє. Натомість Монмартр малярів богеми, цей мальовничий, що є молодістю й ворчими шуканнями, побіч, звичайного для еликого міста осідку нічних барів і кабаретів, — цей Монмартр майже „терра інкогніта" для країнців. (За винятком може небіжчика Вин-иченка, в якого творах не раз відбився Мон-артр, на жаль, з найгіршого боку!)

Я мушу із соромом признатися, що досі зна-ла Монмартр тільки дуже побіжно, от так ті-ьки, щоб не бути невігласом; запам'ятала, що е чи не найстарша дільниця Парижу; її ме-шканці так само цупко тримаються традицій, окрема привілею „вільної громади Монмар-ру", як і старих рудер із крутими сходами на крутих вуличках, що в усіх напрямах збіга-ють згори на паризькі бульвари. Для них віч-ний сморід від риби, корчемних випарів, бру-дної білизни й лихої каналізації, — це найкра-це підсоння, що його не проміняли б хоч на які вигідні й комфортні, модерні будинки „Аш-ель-ем", що виростають на всіх вільних площах довкола Парижу, в невсипущих намаганнях у-сунути мешканеву тісноту.

— Мені здається, в отому комфорті я швидко померла б! — заявила мені стара відьма з од-ним зубом і розпатланим, хоч „окисненим", во-лоссям; як згодом виявилося, симпатична, ста-ренька вчителька „на пенсії", бо було їй уже за вісімдесять ...

І ось раптом, у моє спокійне, „дрібнобуржу-азне" життя на провінції, — вривається така адреса: 50, рю Лєпік, метро „Блянш", або „А-бес" ... Та це ж серце Монмартру! Завтра маю куди їхати, й то куди? У малярське ательє! Та ще й до того ж в українське малярське а-тельє! Просто не хочеться вірити! І не повірю, поки не переконаюся .-.-.

Усі будинки Парижу мають вигляд глибоких криниць. Різниця тільки в їхній ширині, а ши-рина від дільниці. Коли будинок в околиці Сен-Жерменського бульвару, тоді криниця дуже широка й усі вікна „офіцин" мають приблизно такий самий вигляд і стільки сонця, що й „фронт". Будинок ч. 50 на рю Лєпік — це дуже-дуже глибока криниця. Тому то й його „фронт", звернений у вузьку вуличку на само-му закруті, й „офіцини" можуть собі „рукою подати" усім вікнам ліворуч, праворуч і напро-ти. Зате ж сонця й неба нікому й у гадці шука-ти: їх заслонює розвішана білизна в усіх мож-ливих напрямах ...

— Чи тут живе месьє Юрко Кульчицький? — питаю в консьєржки.

— Коман? Месьє Юкоф? Нон, мадам!

— А месьє Жорж Кульчіскі? (з наголосом на останнє „і")

— Месьє Жорж? Сертенмав, е вуаля се люї! (звичай, ось це й він!)

Наш монмартрець і справді появився в две-рях, бо бачив із свого вікна мої переговори з консьєржкою.

Ми ввійшли в просторе, кількакімнатне меш-кання на „самому дні" криниці. Зразу ж за по-шуреми дверми відкрилося дуже затишне „ате-льє", сильно позначене індивідуальністю нашо-го маляра. На стінах його картини, на столах боклаги, вази й тарілки, на робочому столі, на тапчані, а то й просто на долівці — кахлі й кахлі. А кольори аж за очі хапають!

— Чи це ваша нова пристрасть? — питаю, насолоджуючись „півником" на декоративній тарілці.

— А хіба ж я тут можу малювати? — відпо-відає мені симпатичний господар питанням на питання, умостивши мене в фотелі та підсу-нувши цигарки.

— Так правда, ваше колишнє „студіо" в Буа Кольомб (периферії Парижу), з вікнами в сад, із сільським спокоєм і простором, дозволяло вам виконати цілий іконостас для бразилій-ської церкви. Чи ви його вже закінчили?

— Давно вже вислав, подяку дістав, а по гро-шах уже слід застиг ...

— А що із графікою? Її ж ще важче викону-вати при поганому світлі. Та хіба ви можете її закинути? Вас же інакше ніхто й не називає, як „знаменитий графік Кульчицький"!

— А проте це не зовсім правдиво! Ще в Ака-демії в Кракові я захопився був дереворитом, і ця техніка давала мені багато задоволення. Я не покидав її і в Австрії, Німеччині, Швайца-рії і у Франції. Тут, на жаль, закинув це, бо маю багато праці в літографії, але я пробував теж монотипію. Незвичайно важка, хоч дуже ці-кава техніка. Та, попри все інше, я завжди ба-гато малюю, хоч і не виставляю . ..

— Чому власне не виставляєте? — я тільки чекала нагоди, щоб про те запитати.

— Бо я не вважаю, що виставка може мені багато дати! При цій великій витраті часу, за-ходів і грошей, — два-три рядки рецензії в

мистецьких журналах і одна дві продані картини, то „виплатиться шкура за вичинку!" При чому (треба це мати на увазі) для маляра, що стало живе в Парижі, одна виставка — це ніщо. Треба раз-у-раз, кожного року, а то й двічі в рік виставляти! ... Інакше забувають ... Ось погляньте, як не вірите! У мене стільки полотен, що можна б не одну виставку завішати, й це ще не все, бо решта запакована ... — і маляр дістав із „плякару" цілу стирту картин: одні на підрамках, інші зрульовані, ще інші в модерних або старовинних рамках. Були портрети, пейзажі, квіти, й ... коні. Коні — це мабуть улюблена тема Ю. Кульчицького, бо він має їх не тільки на картинах і дереворитах, але й безліч зарисів в етюднику й на кожному клаптику паперу. Не чужа йому теж „вічна малярська тема": жінка ...

Все це я розглядала, коли мій гостинний господар пішов у кухню приладити каву. І ось він уже появився з усім „сервісом" та з чудовою аромою якоїсь „екзотичної" кави, з невідлучними „круазанами" (рогаликами). Швидко й зручно прибрав із стола своє малярське приладдя й застелив стіл скатертю. Побачивши її, я зразу ж зауважила авторитетно:

— Це східньо-українська, правда? Та інакше й не може бути: ці золото-бронзові кольори, біле по сірому ...

— Добродійко! ви скандально помилилися! Це — еспанська, з Толєда!

— Невже ж? — але я ані гадала засоромитися за своє невігластво: — То мені дуже приємно ствердити, що такі дві країни з протилежних кінців Европи, як Україна й Еспанія, мають такий самий тонкий смак! ... Але, замість сміятися з мене, скажіть, що ви робили в Еспанії?

— Я їздив туди на кількатижневі відвідини. Це чудова країна! І, знаєте, в Мадриді я взяв під паху свою теку з дереворитами та вкупі з нашими студентами пішов відвідати Академію Мистецтв. Я пішов собі просто з цікавости, а теку взяв, сказати б, для легітимації. Та яке ж було моє здивування, коли професори взялися її розглядати й хвалити та кликати інших професорів і студентів, а нашим студентам, тим, що були зо мною, сказали: „Панове, ви не знаєте, кого ви маєте в особі пана Кульчицького!" Ну й сміху було! ...

— Але ж це мусіло вам зробити велику приємність? Та ж це успіх, ще й несподіваний! І шось розкажіть таке ...

— Успіхами я радше називаю довір'я людей до мене в роботі, зокрема в ілюстраційній. Ось, напр., поляки. Вони мають своїх малярів і графіків, а всеж для видання „Золотої грамоти" Ю. Лободовського запросили мене ілюструвати цю книжку! Це, мабуть, успіх?

— Безперечний! А ще які маєте?

— Я вважаю за свій успіх те, що маю велику збірку ґравюр — старих і сучасних, українських і чужоземних; маю теж збірку екслібрисів і завдяки їй я став членом французького товариства екслібрису. Але чим я найбільше горджуся,то це тим, що мені вдалося вишукати та скласти в альбом чудові дереворити й репродукції картин української малярки Соні Левицької ....

— Зарицької може?

— Зарицьку всі знають і її картин не треба „вишукувати"! Я виразно кажу: Левицької! Звичайно, ви про неї не чули! Я теж ні, але нам, тобто мені й Іванці Нижник-Винниковій, розказував якось про неї Грищенко, а ми обидвоє завзялися знайти її сліди ...

— І це вам удалося? Ох, розкажіть! — я вже була підвелася,щоб оглянути кераміку — головну мету моїх відвідин у Кульчицького, — але знову сіла у вигідний, стильовий фотель та ще й витягнула олівця, щоб записати.

— Не пишіть, бо це довга історія, і я колись про неї вже писав, але скажу вам тільки коротко: Соня Левицька, дуже талановита українська малярка, жила в Парижі, та ще й на Монмартрі, ба що більше: в її сальонах збиралася вся тодішня французька еліта ...

— Чи не переборщуєте часом?

— Ані трохи! Зрештою, маю докази: її приятелями були — маляр Дюффі, Поль Валєрі, поет і письменник; йому Соня Левицька ілюстрували збірку поем „Лє серпант", з чого він був незвичайно задоволений і навіть висловив це в передмові; далі маляр Жорж Руо. Крім того вона виконувала чудові проєкти ґобленів. Одна її картина висить у ґалєрії „Жи ди пом" і т.д. і т.д. Одначе, всі ці її досягнення та богемічне життя закінчилося з хвилиною приїзду до Франції її доньки Ольги Маніловської з України ...

— Маніловської?

— Бо треба вам знати, що Соня Левицька вийшла була заміж за д-ра Маніловського ще в Україні, звідки приїхала 1913 р. до Франції. Війна й революція перешкодили їй туди повернутися, й вона тільки ввесь час робила заходи, щоб спровадити свою доньку. І врешті большевики випустили її 1924 р. але ... божевільною. Тут в Парижі вона стала не тільки великою турботою для матері, але й посміховищем серед знайомих, не зважаючи на те, що навіть вийшла була заміж за француза. Її ненормальність доходила до того, що вона залюбки перебувала серед „кльошарів" (свого роду непритульні, що ночують під мостами на Сені). З тієї великої журби й сорому, Соня Левицька померла 1938 року, а з Ольгою Маніловською ми з Іванкою зустрічалися й багато говорили про її матір (вона м. ін. мала незвичайну пам'ять!) але в останніх часах кудись зникла ...

— Боже! Та це ж цілий роман! Не хочеться просто вірити. Це наче Винниченківські персонажі ... — я була приголомшена цим оповіданням, але треба було повертатися до кераміки. — Маестро, мені не стане часу це все оглянути!

— Ото ж перейдім туди! — і Кульчицький завів мене в інші кімнати , що, як і робітня, всі були обставлені та обвішані найновішою „па-

сією" господаря. — У мене невелика кількість моїх праць. Вони здебільша декорують чужі мешкання,

— Чи справді замовляють у вас кераміку для декорації мешкань?

— І дуже багато! Ось тарілки з „півниками", чи „квітками", чи „голубами" — це все на стіни. А ось боклаги, наче наші гуцульські, на ясному тлі й мій новий винахід — на темному, замість статуеток ...

— Але ж бо вони гарні-гарні! Куди там статуетки!

Але що найбільше „йде", то столики з керамічних кахельок - у менших і більших розмірах. Саме тепер маю виготовити таких два на 48 кахель! А тут ось модерні речі: їх я не тільки сам випалюватиму, але й точити .

— Точити? Хіба ж умієте?

— О, зумію! Хочу бо виточити собі такі форми, що були б мені до вподоби! А тоді й випалюватиму так, як я розумію ... Бо треба знати, що кераміки ніхто нікого не навчить. Кожний тримає при собі секрети випалювання. Та й тепер, коли врешті збагнув деякі таємниці, не розкрив би їх нікому ...

— А хіба ж не бачать процесу випалювання власники печей. До речі, де ви випалюєте?

— Та тут же на Монмартрі! Заради печі я й сюди замандрував. Але процес випалювання — це ще ніщо. Уся таємниця в доборі, густоті, мішанині кольорів і — щоб повторити чиїсь слова: в оцій „душі мистця, що він вкладає в огонь".

—А чи інші керамічки не знають цих самих законів добору й мішання фарб?

— Немає законів! Тай фарби для кераміки не звичайні, але металеві. Кожний металь інакше реагує на „сусідство", гаряч, а навіть на свою власну густоту в печі! Тим то бувають, напр., такі несподіванки, що керамік накладе червоної фарби, а з печі дістане голубу, або брудно жовту, або щоб домогтися отієї пастелево-сірої, треба накласти зеленої дуже мало, бо коли дати густіше, тоді вийде ота славна помаранчова, що за неї мені так гратулювали, і що попалася мені зовсім припадково ... Через це кераміка така й пасіонуюча! ...

— Розумію ... І ще накінець хочу Вам сказати, що коли я побачила вперше кераміку в Іванки Виникової, я зразу пішла до кількох галерій і порівняла Іванчине з французькими зразками. І зовсім щиро, без підхлібства вам скажу, що в порівнянні з Іванчиними, а ще більше з вашими взорами ті видалися мені дуже монотонними, якогось сірого або брудного кольору, де колір заступила здебільшого якась дивна, дуже „сюрреалістична" форма! А у вас, навпаки, форма скромна, зате яке багатство кольору й орнаменту, зокрема нашого орнаменту!

— Але ж це дуже влучні спостереження! Мої приятелі-французи кажуть мені те саме. А що вам із цих моїх речей найбільше сподобалося?

— Боклаги! Чи пак боклажки, бо вони невеличкі. Ця чудова, хоч нескладна, „обарінкова з діркою" форма й чудовий-чудовий орнамент! Зокрема цей на темному тлі ...

— Дякую! Я почув голос знавця ...

— Ніколи в світі! Ви почули оцінку жінки-господині, що рада б мати в себе такий боклажок. Він не тільки радував би очі всіх домашніх, але й свідчив би перед чужими про культурний смак господарів ... А тепер тікаю, тільки скажіть мені, як дістатися на другий бік Монмартру?

— Чи я не буду надто недискретний, коли висловлю припущення, що мабуть прямуєте на Фетріє?

— А куди ж би?

— Так тоді моя вуличка Лєпік заведе вас під саму катедру ...

— А далі я вже знаю. Дякую! Бувайте здорові!

ВИШИВАЛА Я ВСЮ НІЧКУ

Вишивала я в три нитки:
Ясно-синю, чорну й сіру.
Сірі будні — дні робочі;
Часом смуток — чорна стяжка.
Ясно-сині глянуть очі —
І тоді стає не тяжко ...

(Ганна Черінь)

Щедрою рукою наділив Творець нашу землю красою і багатством, а народові дав душу, що глибоко відчуває ту красу й проявляє її у реальних формах народнього мистецтва. З-поміж усіх ділянок цього мистецтва найбільше поширилася народня вишивка, де знаходимо безмежне багатство композицій, техніки виконня стібів, різноманітности й кольорів. Отже у взорах із Полтавщини ми виразно бачимо ніжну голубінь українського неба й золото спілої пшениці, а поміж тим усім де-не-де темну нитку сірих буднів і важкої праці української жінки. Коли ж приглянемося пильно до взорів Гуцульщини, то так і ввижаються нам темно-бурі скелі Карпат, сіро-зелені ялиці й ярко-квітчасті розлогі полонини. У так званих „яворівках" ярко-барвистою райдугою переливаються кольори; вони заставляють нас радіти з того, що душа української жінки обдарована таким мистецьким хистом і вмінням приточити цю вишивку (із смаком і зрозумінням) до прикраси щоденого чи святкового одягу. Коли ж поглянемо на взори з нашого озерного Полісся, тоді в червоно-чорно-білих барвах побачимо

воду, а у воді ліс, очерет, і ми навіть почуємо,

Як води озер говорять
У буйнім заспіві свята весни ...
Тільки слухай, як хвилі хлюпочуть,
Як нестримана повідь гуде ...

У тих узорах вся краса Полісся, сірі дні, важка праця і турботи заслуханої в шум лісів української жінки.

Залишаючи рідну землю, українська жінка взяла із собою і вишивку, а з нею і велику любов до рідного мистецтва й традиції. Вона заховала це все, як цінний скарб, щоб колись передати наступному поколінню. Сьогодні тут, на еміґрації, мистецька традиція не переривається. Знов наша вишивка пишається барвистим квітом на наших блюзках, щоденних чи вечірніх сукнях, на дитячих одягах. Знов дбайливо, із смаком наша жінка добирає узори, кольори і припасовує їх до всіх вимог сучасної моди.

Вишивок уживаємо сьогодні не тільки в полотняній суконці, але й у пишній літній із легкого шовку. Розуміється, тут підходить легкий взір, не перевантажений. Надається, напр., киданий мотив, уміщений на комірі і долом на спідниці. Сьогодні наші жінки стараються прикрашувати вишивками стилеві вечірні сукні. Кожна хотіла б, щоб це було щось особливе, щоб модель сукні був модний і елеґантний, щоб вишивка на ній була уложена із смаком, оригінально і в українському стилі.

Весняною чи теж літньою порою ми мріємо про гарно вишивану блюзку до костюму. Тут кожна жінка має широке поле до вияву свого вміння. Згідно з її смаком, вона може застосовувати різні крої, узори і мистецьке розміщення їх на блюзці. Багатству таких комбінацій немає кінця. Те саме можна сказати й про спортові літні суконки: доповненням для них є вишивана торбинка в різних формах із використанням пречудових узорів, відповідно до смаку кожної елеґантної пані.

Або чи є краща прикраса для дитячого личка, як вишивка? А чейже кожна мати хотіла б причепурити свою доню, щоб вона з усіх дітей була найкраща. Літньою порою, коли дитину вдягаємо легко, є до цього багато нагод. Кожна легка ясна суконка, навіть купована, може бути прикрашена вишивкою. Взір може бігти вузькою доріжкою, або киданими мотивами на подолі суконочки і на рукавичках у відповідних до очей і волосся дитини барвах та згідно із смаком матусі. До цього можна вишити легке болеро чи киптарик, що завсіди виглядають чепурно і завсіди є модні. Вдягаючи дитину від малку у вишивку, вчимо її пізнавати, шанувати й любити рідне мистецтво в усіх його родах та формах.

Українська жінка, немов жрекиня, зберігає мистецькі надбання народньої творчости, що збагатили нашу культуру і показали світові, що ми нація із старою культурою і безмежним багатством народнього мистецтва.

Р. Турянська

Кожний хрестик — ніжне слово,
Що рядок — про Тебе думка ...
(Ганна Черінь)

Марійка Михалів-на у сукні, вишиваній яворівським узором

ВІД ВИДАВНИЦТВА

З уваги на мою поїздку до більших українських осередків у ЗДА й Канаді, що відбудеться у другій половині липня і першій половині серпня 1958 р., це число „Овиду" появляється збільшене за липень-серпень 1958 р. Наступне число появиться за вересень, також у збільшеному об'ємі.

В останньому часі я мав знову поважні друкарські труднощі, а через їх полагодження дуже потерпіло листування видавництва. Я прошу вибачення перед доставцями, відборцями та співробітниками видавництва за те, що в останньому часі не мав змоги своєчасно відповісти на їх листи, й запевняю, що не було з мого боку жадного занедбання, а лише неспроможність, спричинена різними перешкодами. Ці залеглості будемо сукцесивно полагоджувати в найближчому часі.

М. Денисюк

ПОПУЛЯРНА РАДІОГОДИНА
В ЧІКАҐО
п. н. "ГОЛОС СВОБОДИ"
З авдиціями Союзу Українок, СУМА і АБН.

EV 4-5348 Л. І С. САМБІРСЬКІ **2243 W. THOMAS STR.**
2 рази в тижні: —ПЯТНИЦЯ — СУБОТА — 2 рази в тижні:
Год. 6.30 вечора. **W. H. F. C. 1450 — F. M. 97,9**

ПОДАЄ:

Міжнародний політичний огляд і коментарі, вісті з України, новини з українського громадського життя, передачі для дітей і молоді, літературно-музичні авдиції, гумористи, спортову радіохвилину, передачі про Україну англійською мовою, виступи представників Товариств, календар імпрез, інтерв'ю, оголошення купців і промисловців та інші цікаві новини.

Д-р Ст. Самбірський виробляє також забезпечення на доми, меблі, життя й т. п.

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ АМЕРИКИ ІНК. — ПОВІДОМЛЯЄ:

I. В інституті, а теж у всіх українських книгарнях Північної Америки можна отримати **український співанник,** тільки що вийшов друком, у мовах **українській та англійській,** під наголовком:

«УКРАЇНСЬКІ МОЛОДІ ПІСНІ»

Музика: Композитор Микола Фоменко. Слова: Іванна Савицька.
Англійська мова: Люба Терпак. Обкладинка й ілюстрації: Петро Холодний.
16 пісень на 96 сторінках. Ціна **$3.00**

Всі пісні подано для **хорового і сольового** співу, як теж для сольо гри на фортепіяно, або на скрипку.

II. Приймається подання в справі уділення зворотних стипендій для закінчення високошкільних студій (на каледжах або університетах З. Д. Америки). Речинець 31. липня 1958.

III. Приймається зголошення українських винаходів і патентів на постійну **музейну виставку,** що її підготовляє Інститут. Речинець: **-5. липня 1958.**

IV. Приймаються пожертви на Американський Музей Іміграції. Список усіх дотепершніх жертводавців буде оголошений у пресі.

Про ближчі інформації звертатись на адресу Інституту:
UKRAINIAN INSTITUTE OF AMERICA INC. 1. 79th Str. NEW YORK 21, N.Y.

ЗА ДВА ДОЛЯРИ ТИЖНЕВО

Енциклопедія Українознавства

Наукове Товариство ім. Шевченка, здійснюючи найбільший досяг української науки в сучасному, видає тепер другу гаслову частину Енциклопедії Українознавства. Перший її том уже появився та є в продажу у Видавництві Миколи Денисюка в Чікаґо.

Переводимо тепер підписку на передплату Енциклопедії, що буде мати 5 ТОМІВ і тепер, при підписці передплати, КОШТУЄ ТІЛЬКИ 50.00 долярів, платних ПО ДВА ДОЛЯРИ тижнево, пізніше Енциклопедія буде коштувати 75.00 долярів. Отже, якнайскоріше зголосіть до нас передплату на Енциклопедію Українознавства.

Маємо на складі ще деяку кількість першої частини Енциклопедії Українознавства в трьох томах у ціні від дол. 45.00 (залежно від роду оправи). Цю частину продаємо також на догідні сплати.

На бажання висилаємо проспекти.

Замовлення слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2228 W. Chicago Ave. — Chicago 22, Ill.

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА В ЧІКАҐО ПЕРЕДАЛО ГОТІВКОЮ 5.313.00 ам. дол.

НА ЗАКУП ЕНЦИКЛОПЕДІЇ УКРАЇНОЗНАВСТВА

НАШІ ПОКУПЦІ ЕУ

Перший список наших покупців ЕУ до 31. 12. 1957.:

По дол. 168.00: ОО. Василіяни, Крушельницький В.
" " 124.00: Повідайко М.
" " 121.00: Городиловський Ю., Сарабин М.
" " 111.00 Басараб А, ОО. Василіяни-Школа св. о. Миколая в Чікаґо, Ґорчинська І., Ключник М., Куріца М., Лозинський Гр., Луцик Р., Масник О., Шпікула Т.
" " 109.00: Волинець Б., Кузьмин М., Романюк І., Турко А.
" " 107.50: Скрипець М.
" " 98.60: Балабан Т., о. Ваврик М. ЧСВВ (фундація для університетської бібліотеки в Европі), Возняк М., Гановський Є., Матковський О., Шкребець Гр.
" " 60.00: Атановський О., Бойкевич А., Ганкевич О., Гаравс А., Городиська І., Гребенюк М., Дубина В., Лобур З., Матусяк П., Миськів Ст., Самиця М., Сидорович Ю., Стельмашенко В., Шеремета О.
" " 58.00: Басараб О., Білоскурський І., Ґула П., Залуцький Р., Іващук В., Ліщинський І., Мак Я., Маслянко І., Мельник М., Оренчук В., Плешкевич О., Самбірський Ст., Турчманович І., Турянський М., Фасовська Г., Хім'як П.
По дол. 51.00: Мартинюк.
" " 50.00: Гарасовський О., Дубицький Ю., Ільків О., Каламай В., Кос О., Луценко О., Майданський О., Ничай В., Овчаренко М., Паславський Ю., Саєвич Р., Чорній Ю.
" " 20.00: Шліхутка М. (доплата при виміні).

Другий список наших покупців ЕУ (1. I. — 31. 3. 58.):

По дол. 178.00: Брама П., Головатий Микола.
" " 158.00: Бялий В., Коваль В. І.
" " 123.00: Сарапук П.
" " 111.00: Головатий Мих., Комарницький О., Курилко Л., Павліш І.
" " 80.00: Максимонько П., Шпікула Т.
" " 60.00: Ґоляш С., Прийма М., Речун З., Науменко І.
" " 51.00: Завертайло Д., Іванків Е., Луценко С., Погрібний М.
" " 50.00 Явдас М.

DARC
PHOTO
SALON

DARC
PHOTO
SALON

DARC
PHOTO
SALON

ДАРК

Модерне фотографічне студіо в Чікаго, славне мистецтвом між своїми й чужими.

2059 CHICAGO AVE. CHICAGO, ILL. HAymarket 1-2254

Продаж і виявлювання всіх родів фільмів, виконування репродукцій і копій світлин та документів

PHOTO CAMERA SUPPLY

R . LAWRIW

2216 West Chicago Ave. ARmitage 6-4190

Випродаж! Випродаж!

ВИСОКОЯКІСНИХ ДІЯМАНТІВ
і
ШВАЙЦАРСЬКИХ ГОДИННИКІВ

по низьких цінах

по $ 9.95

M. J. HARRIS JEWELERS INC.

1949 West Chicago Avenue, Tel.: FE 3-5753

ЯКЩО ХОЧЕТЕ

ДОВІДАТИСЬ про життя українців у світі, а в Британії зокрема
ЗНАТИ український погляд на політичні події
ПРОЧИТАТИ вісті з України
РОЗШУКАТИ рідних і знайомих, знайти потрібне Вам оголошення і взагалі мати багатий різнома нітним змістом тижневик —

ПЕРЕДПЛАТІТЬ СОБІ ГАЗЕТУ

УКРАЇНСЬКА ДУМКА

Ціна прим. — 1/-. **Передплата на один рік — 2 ф.**

49, LINDEN GARDENS, NOTTING HILL GATE, LONDON, W. 2.

Видає СОЮЗ УКРАЇНЦІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

ШУКАЙТЕ ЗА «УКРАЇНСЬКОЮ ДУМКОЮ» В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ КНИГАРНІ!

УВАГА! ДіТРОЙТ УВАГА!

M. & O. GIFT — SHOP

6440 Michigan Ave. — Detroit 10, Mich.

Висилаємо пачки до всіх країн. Виконуємо письмові замовлення; листовно можна замовити в нас товар, а ми все полагодимо.

Маємо на складі до посилок: вовняні матерія ли, шкуру на черевики (юхт, бокс та інші), білизну, светри, нитки до вишивання, тощо.

Великий вибір українських платівок, а зокрема всі альбоми платівок Капелі Бандуристів.

На бажання висилаємо інформації і каталоги.

Скора обслуга.

ЧИТАЙТЕ! ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ! ПОШИРЮЙТЕ!

ОВИД

«ОВИД» появляється щомісячно вже восьмий рік від 1949 і втішається популярністю серед читачів у всіх країнах побуту українців на чужині —

В «ОВИДІ» співпрацює 150 діячів української культури з різних ділянок науки, літератури, мистецтва й громадсько-суспільного життя —

«ОВИД» це випробуваний приятель української родини на чужині, бо «Овид» своїм багатим змістом створює атмосферу здорового оптимізму.

На бажання висилаємо показові примірники.

Адреса:

OVYD — HORIZON
2228 W. Chicago Ave. Chicago 22, Illinois

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ — РУСИ

Михайла Грушевського

XI томів у ціні $ 82.50 за цілість. Продаємо на догідні сплати

Замовлення слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2228 W. Chicago Avenue, Chicago 22, Illinois — U. S. A.

NATIONAL SECURITY BANK of Chicago

1030 WEST CHICAGO AVE.

Він має повне довір'я вкладників і підприємців у Чікаго. Всі його поручають усім, бо знають, що це солідний банк, відомий із усебічних послуг, що їх виявляє однаково великим підприємцям, як і малим вкладникам.

Відкрийте собі ощадностеве конто в нашому банку ще сьогодні і переконаєтеся з власного досвіду, що наш банк — справді солідний банк.

Кожної хвилини служимо порадою в усіх фінансових справах.

Ваші конта забезпечені до $10.000.00.

Наш банк відкритий кожного дня в тижні з виїмком неділь і державних свят.

ЦЕ ВАШ БАНК

NATIONAL SECURITY BANK
OF CHICAGO
CHICAGO AND OGDEN AVENUES

ОЩАДЖУЙТЕ, АЛЕ ПЕВНО ЩАДІТЬ!

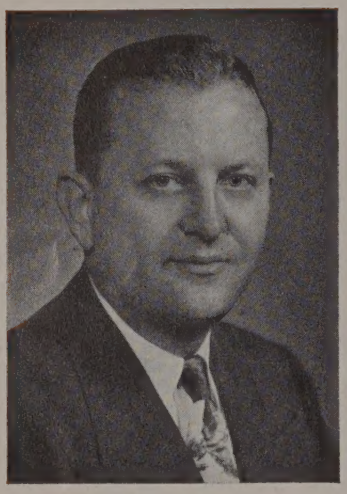

ПЕТРО ПУЦИЛО — екзекутивний директор Спілки

ТРАЙДЕНТ у ЧІКАҐО каже:

Є РІЗНИЦЯ, ЯК ВИ ЩАДИТЕ — І ДЕ ВИ ЩАДИТЕ

ТО МАЛО — ОЩАДНО ЖИТИ І СКЛАДАТИ ГРОШІ, ТРЕБА ЩЕ ЗАОЩАДЖЕНІ ГРОШІ ВМІТИ ЗАБЕЗПЕЧИТИ ВІД МОЖЛИВИХ УТРАТ, — ТРЕБА ВМІТИ ЇХ БЕЗПЕЧНО ЗДЕПОНУВАТИ.

Він далі пропонує:

1. Зложіть їх у ТРАЙДЕНТІ, що має державне забезпечення на людські ощадності, ознакою чого є знак:

FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION — SAFETY OF YOUR SAVINGS INSURED UP TO $10,000.

2. Зложіть їх у ТРАЙДЕНТІ ще й тому, що це найстарша того роду наша установа в Америці, бо заінкорпорована в 1913 році.
3. Зложіть у ТРАЙДЕНТІ, що приймає депозити теж поштою з цілої АМЕРИКИ й КАНАДИ і ПЛАТИТЬ 4% ДИВІДЕНДИ ДВА РАЗИ РІЧНО на 30-го квітня і 31-го жовтня. Гроші, здепоновані до 15-го дня в місяці, приносять відсотки вже першого дня цього місяця.

В добі літаків нема різниці, де живете,
ТРАЙДЕНТ є Вашим Сусідом.

TRIDENT Saving & Loan Association

1935 West 51st Street CHICAGO 9, ILLINOIS Tel.: PRospect 8-5800